

קובץ

מים רבים

שאלות ותשובות

אגרות חיזוק

מב"ק מרן רבינו שליט"א

מקראלי

מהדורה שניה
עם הוספות
ערב שבועות תשפ"ג

יצא לאור ע"י

מכון ספרי בית קראלי

בנשיאות כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

מהדורה ראשונה כ' חשון

לרגל שמחת בית קראלי

מהדורה שניה עם הוספות

ערב שבועות תשפ"ג

בעיה"ת אשדוד ת"ו

בסיוע

לזכר עולם יהיה צדיק

מאור עינינו גאון עוזינו השרף האלוקי המנורה הטהורה

צ"ס"ע מופת הדור עמוד ההודאה

מרן רביה"ק יצחק צבי משה זיע"א

בעמח"ס 'שלהן משה' ויגד משה'

בן מז"ר הרה"צ אביגדור מוזס זיע"א

בעל "אור אביגדור"

עלה בסערה השמימה

ד' טבת תשע"ט

ת.ג.צ.ב.ה

הונצח ע"י

תלמידי חסידי ומעריציו

בארה"ק ובחול"ל

מפתח עינים

תשובות בירורי הלכה ומנהג

סימן ז - עמוד יד

בענין: אם אפשר לעשות נט"י במים המזוהמים של מכסיקו

סימן ח - עמוד טו

בענין: נטילת ידיים בכלי חד פעמי

סימן ט - עמוד טז

בענין הנוסח של מצות עשה של ספירת העומר כמו שכתוב בתורה

סימן י - עמוד יז

בענין: הדלקת נר חנוכה בכיכרות ובמניני חצרות

סימן יא - עמוד כ

בענין: ברכת שהחיינו על מאפיית מצות

סימן יב - עמוד כו

בדין סופגניות שבישולם עכו"ם

סימן יג - עמוד כט

בענין: האם יש חיוב לאב לתבוע את צאצאיו לכבד רצון אביו להשתתף בשמחתו

סימן א - עמוד א'

בענין חתן הדומה למלך והאם שני חתנים צריכים שני שומרים

סימן ב' - עמוד ג

בענין "בגדי שבת ויו"ט" והאם שרי להשתמש בהם שלא לצרכי שבת

סימן ג - עמוד ד'

ברכת הבשמים ואופניה וההנהגה הרצויה בהבדלה - עמ' ח

סימן ד - עמוד ח

בענין: ברכת המוציא על מצות של פסח - בפסח שני ושאר ימות השנה

סימן ה - עמוד יא

בענין קיום מצות עשה מן התורה להריע בעת צרה

סימן ו - עמוד יג

בענין: אמירת מודה אני לפני נטילת ידיים

חידודים

ב

איך יתכן, שמברכים "ברכת החודש" בימות החול?

א

איך יתכן, אדם גנב מחבירו ואינו מתחייב כפל?

אגרות חיזוק והדרכה

ב

חיזוקים הנדרשים לעצירת גל הפיגועים בארצינו הק'

א

איגרת התחזקות אחר האסון במירון

בענין חתן הדומה למלך והאם שני חתנים צריכים שני שומרים

המלך אינו יוצא לשוק לבדו כך החתן, מה המלך שמחה ומשתה לפניו כך החתן כל שבעת ימי המשתה, מה המלך לובש בגדי כבוד כך החתן, ולכן נהגו בכל מקומותינו שהעם עומדים על רגליהם בשעה שהחתן מהלך בדרך, וכשמברכים לו ברכת אירוסין וברכות נישואין, וכשעולה לקרות בתורה ועולים עמו אוהביו ומיודעיו, והכל לפי המנהג.

וכן מביא השדי חמד ח"ו מערכת ברכות סימן ג' אות י' ע"כ שנוהגים שאין קורין החתן בשמו, אלא חתן, כדי לומר שיש לו דין מלך, וחיובין בכבודו. ומביא: שהיה מקומות שהיה קורין לחתן חתן המלך, ואמר להם, שלא יאמרו כן, דמשמע שהוא חתנו של המלך, אלא יאמרו חתן מלך או חתן כמלך, כי אין ספק דמה שנהגו לקרותו כך הוא לומר שיש לו דין מלך וחיובים לכבודו.

וכן לא הבנתי, מדוע חתנים לא יוכלו לשמור אחד על השני, דהרי נוהגים שהחתן והכלה הולכים יחדיו ללא שומר נוסף, והכלה הרי יש לה אותו דין כחתן והיא דומה למלכה וגם לא יכולה ללכת לבד ללא שומר.

וכן מובא בהליכות שלמה הלכות תפלה פרק ה' ס"ק ז' כתב חתן שאינו מוצא מי שילוונו בדרכו, אין לו להימנע מללכת להתפלל בציבור, הואיל ובזמננו שכיחי רבים ברחוב, אולם בדאפשר ודאי שיש להקפיד.

ובספר מעשה איש חלק ב' ע"מ קל"ו מביא בשם החזון איש דכשהולך לבית הכנסת יש להקל שיכול ללכת לבדו, משום דשומר מצוה לא ידע דבר רע.

על כן כשחתן אחד מלווה את החתן השני הם מקיימים מצוה, על כן גם יהנו משומר מצוה לא ידע רע.

בעה"ח

למען שמחת חתן וכלה
יוסף מוזס אבד"ק קראלי

בס"ד, כ"ג מנ"א תשפ"ב, יו"ד של מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל
לכבוד

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בקהל עדתינו ומח"ס גם אני אורך
אחדשה"ט

ראיתי את המאמר בענין האם שני חתנים צריכים שני שומרים, והאם יכולים שני חתנים ללכת ללא שומר כלל, ותשובתו של הגאון רבי שמאי קהת הכהן גראס שליט"א דסגי בשומר אחד, דבוודאי אין לחתן דין מלך ממש.

ופליאה היא בעיני, דהרי רבים מפוסקים סוברים דיש לו דין מלך ממש כדלהלן:

בשירי כנה"ג אור"ח סי' רפ"ב אות י"א כתב להעיר על מה שלא נהגו לעמוד לחתן כשעולה לקרות בס"ת בשבת, והרי החתן דומה למלך, וכמו שאנו נוהגים לעמוד בשעת ז' ברכות, מפני שהחתן הוא כמלך, ושמעתי שכל"כ בספר הפליאה, וכן המנהג פשוט בקושטא, ומנהגי כשהחתן עובר לפני יהיה מי שיהיה, אני עומד על רגלי, מפני שהוא כמלך.

ובשו"ת בית יהודה יורה דעה סימן ל"א תמה עליו: הגזים הרב הכנה"ג להצריך לעמוד מפני חתן אפילו עם הארץ בעת עלותו לס"ת, א"כ מדוע איתא במשנה יומא ע"ג ע"ב שביום כיפור דהמלך והכלה רוחצין פניהם, לפי דבריו הויה להתיר גם לחתן לרחוץ פניו ביום כיפור כיון דהויה ממש כמלך, ואפשר לומר להחמיר אמרו כגון עשיית מלאכה ולצאת יחידי וכיוצא, אבל לא להקל ולהתיר הרחיצה, ועוד דשאני מלך דמסתפר בכל יום דכתיב מלך ביופיו תחזינה עיניך.

ובספר ארחות חיים ח"ב ע"מ ס"ו נמי כתב איתא בפרקי ר' אליעזר, החתן דומה למלך, מה המלך הכל מקלטין לפניו כך החתן, מה

בענין "בגדי שבת ויו"ט" והאם שרי להשתמש בהם שלא לצרכי שבת

לכבוד

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

מו"צ בק"ק קראלי ומח"ס גם אני אודך

במענה לשאלתך בענין "בגדי שבת ויו"ט" והאם שרי להשתמש בהם שלא לצרכי שבת

(1) הנה מצינו ששה מקורות וטעמים רבים ללבישת בגדים מיוחדים בשבת:

א. שבת [קיג]. 'וכבדתו' שלא יהיה מלבושך של שבת כמלבושך של חול. ובשו"ע [רסב, ס"ב] בגדים נאים לשבת, משום חשיבות השבת וכלשון הגמ' 'כי הא דר"י קרי למאניה מכבדותי', בגדים שמתכבד בהם.

ב. ועוד שם (קיג): ורחצת וסכת ושמת שמלותיך (רות ג,ג), א"ר אלעזר אלו בגדים של שבת. ועי' רש"י שהן שמלות מיוחדות והיינו דשבת. ומבואר בזה דין נוסף דלא תימא דסגי שיהיו לו ב' בגדים אחד לחול ואחד לשבת, וסגי בעצם ההחלפה לכסות נקיה. אלא בעינן שבגד של שבת יהיה מיוחד יותר משל חול.

ג. להלן (קיד). ילפי' לשינוי בגדים מן התורה, שהוא דרך כבוד (רש"י), לימדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו.

כלומר שיש דין החלפת בגדים לכבוד השבת, כמ"ש המהרש"א דלענין שינוי בגדי שבת מייתי לה דה"נ בע"ש בגדים שבישל בהן צרכי שבת אל ימזוג בהן כוס לרבו דהיינו קידוש. ויתכן לפרש עוד שהוא דין שהבגדים יהיו שונים ונאים יותר.

ג. מתקנת עזרא שיהיו בגדים מכובסים דכ' 'מקרא קודש' מפני כבוד השבת [גמ'] ושו"ע רמ"ב].

ד. בארחות חיים [הלכ' ער"ש, ט] ובכל בו [ס"י לא] 'שינוי הבגדים' כדי שיזכור שהוא יום קדוש ואסור בעשיית מלאכה.

ה. ענין העטיפה במלבוש העליון, כמבואר במד"ר [בראשית] ויברך אלוקים את יום השביעי 'ב'רכו בעטיפה', [עין בהלכ' שבת בשבת שהרחיב בזה, דף מז].

ו. מובא בשל"ה הק' [שבת נר מצוה אותס"ה] מהפרקי דרבי אלעזר פי"ד, יום השבת ניתנה בשביל להתעלות לאדה"ר קודם החטא ע"י שביתה מל"ט מלאכות, שהם כנגד ל"ט קללות של חטא אדה"ר, וע"י הבגדים בא להזכיר להעלות האדם משפלותו שנגרמה ע"י חטא אדה"ר, ללפני החטא, וכלשון הגמ' 'מנין לשינוי בגדים מן התורה', דבחטא

השביעי, רבי יצחק אמר ברכו במו, וקדשו במקושש וברכו בעטיפה, רב הונא אמר צריך להחליף, ר' חייא בשם ר"י אמר צריך לערב, אבין בר חסדאי אמר צריך לשלשל, ע"כ. ופירש הרוקח (סי' מז) שהם ד' דרגות, הראשונה עטיפה, "אין לו להתעטף מחליף. אין לו, צריך לערב מכובסין עם אינן מכובסין. אין לו, משלשל".

ט. במנורת המאור (פ"ב), הביא מדרש שהוא כנגד שבת-כלה, "מה חתן זה לבוש בגדי תפארתו כך אדם בשבת לבוש בגדי תפארתו".

2) והנה לטעם הראשון (בשבת קיג.) וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, וכי הא דר' יוחנן קרי למאניה מכבדותי, פרש"י שמכבדין בעליהן. וצ"ב הרי עסקינן בלכבד את השבת ומה מביא מדמכבדין את בעליהן. וי"ל דכמו שהמענג את השבת הוא ע"י שמענג את גוף היהודי מחמת שבת, בזה מענגים את השבת. כך כשמכבד את הגוף היהודי בלבוש, בזה מכבד את השבת.

והנה לא כתוב שלא יהא מלבושך של שבת מלבושך של חול, להחליף את הבגדים. אלא גם לא יהא כמלבושך של חול, שלא יהיו באותה דרגה, אלא וכבדתו, שבגדי שבת יהיו מכובדים יותר

אדה"ר הושפל הגוף משני בחינות, א'. שנעשה חוץ בפני הנשמה, ב, שירד ממדרגתו שהיה צריך להעלות הנשמה למדרגות עליונות. וה'לבוש' הוא הבגד התחתון כדי לכסות את הגוף מפני הבושה שבאה מחמת אדה"ר, וה'כסות' הוא הגלימה שהוא בגד העליון הבא לכבוד 'מכבדותי' כדי לרומם את הגוף ע"י הכבוד של הבגדים להעלות את הגוף משפלותו שנגרמה מחטא אדה"ר. [עיין בספר ארי במסתרים מאמר ז שהרחיב בזה].

ז. בטור ובשו"ע הרב [ס"ג] צריך להחליפו באחר שהיא נאה ממנו, שהמלבוש נקרא כבוד, שמכבד את האדם כשבא למקום שאין מכירים אותו, ורואים אותו לובש בגדי החמודות אזי הם מכבדים אותו. וכע"ז בהליכות שלמה [מועדים פ' טו] ממרן הגרשז"א זצ"ל, הואיל והאדם מתכבד יותר ע"י בגדים חשובים מקבלים כל פעולותיו לכבוד השבת תוספת חשיבות, כי ככל שהמכבדים יותר חשובים מתרבה כך גם כבודו של המתכבד [שלמי שבת].

ח. ובירוש' פאה (פ"ח ה"ז) אמר ר' חנינא צריך אדם שיהא לו שני עיטופין אחד לחול ואחד לשבת, מ"ט שנא' ושמת שמלותיך עליך וכו'. וא"י במדרש (ב"ר פ"א יא) עה"פ ויברך אלקים את יום

מדבר במו"מ בחול, שהם רק בשוא"ת. והרי"ח שוב העיר דברמב"ם (פכ"ד הי"ג)

מבואר שאצל יושבי קרנות שכל ימיהן שובתים ממלאכה, חסירה בשבת שביתה הניכרת, ולכך אמרו שלא היא הלוכך ודבורך וטלטולך בשבת כבחול. וא"כ מי שגם באלו אין אצלו היכר, אכן לא נתקיימה בו תקנת הנביאים הזו.

3) כן איתא בגמ' שבת (קיג). איתא "וכבדתו מעשות דרכיך" וכבדתו שלא היא מלבושך של שבת כמלבושך של חול ובהמשך הגמ' איתא "ורחצת וסכת ושמט שמלותיך" (רות ג, ג) א"ר אלעזר אלו בגדים של שבת ונשאלת השאלה שכבר למדנו מ"וכבדתו" שצריך שיהיו לאדם בגדים מיוחדים לשבת ומדוע צריך ללמוד זאת גם מרות ומאי נפק"מ בזה שרות החליפה לבגדי שבת.

והנה כתב השו"ע (רסב, ב) ישתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת וכתב המ"ב (רסב ס"ק ו') וז"ל ואפילו אם הוא בדרך לבדו ובבית אינם יהודים גם כן ילבש בגדי שבת כי אין המלבושים לכבוד הרואים כי אם לכבוד השבת עכ"ל.

ועפ"י דבריו י"ל שמהפסוק וכבדתו הו"א שבגדי שבת הם אכן לכבוד הרואים ולכן

משל חול, וכ"כ בבן יהודע. ולפ"ז הלוּבש בחול בגדים נאים ושוים לשל שבת, לא מקיים מצוה זו. אבל יש לדחות, דכאותו לשון אמרו גם שלא היא דבורך של שבת כדבורך של חול, ובודאי שמקיים זאת גם מי שבמשך כל השבוע לא מדבר במו"מ, ודיבורו בשבת ובחול שוה. וכן לא היא הלוכך של שבת כהלוכך של חול, ודאי שמקיים גם אם במשך השבוע אינו פוסע פסיעה גסה, שהרי גם בחול יש להמנע כי נוטלת ממאור עיניו.

אלא, שיש בעלמא דבור של חול והלוך של חול, וכשבשבת אינו מדבר והלוך כך, מחמת הדין המחייב כך בשבת, זה קיום הדין. וכך גם כשבשבת מחמת הדין לבוש לא במלבוש חול דעלמא, מקיים הדין. אך הרמב"ם (פ"ל משבת ה"ג) הפך הלשון וכתב "ולא יהיה מלבוש החול כמלבוש השבת", משמע שצריך בדוקא שיהיו שונים. ויל"פ דדוקא בדיבור והילוך שמוגדר מה אסור בשבת, אין נפק"מ במה שגם בחול מדבר והלוך כשבשבת. משא"כ במלבוש המצוה היא אצל כל אחד לפי המלבוש חול שלו. או באופ"א יש לחלק בין בגדים שלובש בחול בקום ועשה, אם לובש כשל שבת, מבטל בכך כבוד שבת, משא"כ כשאינו פוסע פסי"ג ולא

האמרי חיים מויזניץ זי"ע, הנהיג שהחברים ילכו אף הם בבגדי שבת שטריימיל קפטן, (ללא גרביים לבנות, כנראה בכדי שיהיה היכר), ועם השנים התפשט המנהג, ברבים מקהילות ישראל.

ואפשר שמסתמכים על הטעם שמו"ל שהוא כנגד שבת-כלה, "מה חתן זה לבוש בגדי תפארתו כך אדם בשבת לבוש בגדי תפארתו".

ולכתחילה היה אכן כדאי שיהיה לפחות לבוש אחד מיוחד שהוא אך ורק לשבת, כפי שנוהגים רבים שיהיה להם לבוש מיוחד לשבת ולשוב מיוחד ליו"ט ואכמ"ל

ובוודאי שאין בזה היתר להשתמש בבגדי שבת לצרכי מופעי זמר, וקליפים וכו', דהוי זילותא דבגדי שבת.

יה"ר שנזכה כולנו להתחזק בכבוד בגדי השבת כהלכתה.

בברכת התורה

הק' יוסף מוזס

אבד"ק קראלי

רק אנשים שנמצאים ברחובות ובבתי הכנסת ומלבושם ניכר לרבים צריכים שיהיו להם בגדים מיוחדים לשבת קמ"ל שגם לרות היו בגדי שבת וזאת משום שגם נשים צריכות להחליף לבגדי שבת אעפ"י שסתם אשה נמצאת בבית ואין בגדיה נראים לרבים כיון שאין המלבושים לכבוד הרואים אלא לכבוד השבת וכמשנ"ת.

(4) ועוד י"ל שמכאן אסמכתא למנהג העולם שלובשים בגדי שבת בשמחות וקמ"ל שאין בזה ביזוי לכבוד השבת שמשתמשים בבגדי השבת לצורך שמחת מצוה.

וע"ע במג"א (סי' רס"ב ב') דטוב שלא ילבש בחול מכל מה שלבש בשבת. וכן נהג האר"י ז"ל, וע"ע בארחות רבינו (שבת אות י"ד) שמרן הקהילות יעקב זצ"ל הקפיד על כך אף בשמחת צאצאיו.

אף בקרב אנשי ירושלים, נהגו שלא ללכת בבגדי שבת אף בשמחות בני המשפחה בהם אחים ודודים ויש שהחמירו שאף סבים לא הלכו בבגדי שבת בנישואי צאצאיהם.

המקור לבגדי שבת בחתונות חברים, החל כידוע אחר השואה, כאשר הרה"ק

בענין: ברכת הבשמים ואופניה וההנהגה הרצויה בהבדלה

בס"ד, ד' נשא ח סיון תשפ"א

לכבוד

הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בקהילתינו ומח"ס גם אני אודך

רחובות

אודות מה ששאלת בנוגע לברכת
הבשמים ואופניה וההנהגה הרצויה
בהבדלה

הגמרא במסכת ברכות (דף מג' עמוד
ב') דורשת מן הפסוק "כל הנשמה
תהלל יה" שמברכים על דבר שהנשמה
נהנית בו אף על פי שאין הגוף נהנה בו,
וזה ברכה על הריח שכן רק הנשמה
נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו שהרי
לא נכנס לגופו, וחויוב ברכת הריח הוא
מדרבנן ורק חכמים הסמיכו את הלימוד
על הפסוק "כל הנשמה תהלל י-ה".

וכשם שאסור לאדם לשתות או לאכול
בלא ברכה כך גם אסור להנות מריח
טוב בלא שיברך תחילה על הריח הטוב.

ומובא בשו"ע הרב: "והעולם נהגו לברך
במוצאי שבת בורא מיני בשמים על כל
המינים שיהיו לפי שאין הכל בקיאים
בברכות נהגו לברך ברכה שיוצאים בה
בדיעבד על כל המינים ומכל מקום טוב
להניח חתיכת מור בתוך מיני ריחות
שמברכים עליהם בורא מיני בשמים כדי
שיברך ברכת בורא מיני בשמים
כהלכתה".

וכן פוסק במשנ"ב (רצז, א) מפני שלא
כולם בקיאים בסוגי הבשמים השונים -
לדוג', ברכת "עשבי בשמים" אינה
פוטרת את ברכת "עצי בשמים" (שו"ע
סי' רטז, ומשנ"ב סקל"ט).

ולהלן אפרט כללי ואופני ברכת
הבשמים, והנהגה הרצויה והמהודרת
בהבדלה

א. נוהגים בני אשכנז ע"פ רוב
הפוסקים, לברך בהבדלה במוצאי שבת
דווקא על ציפורן, שברכתה היא 'בורא
מיני בשמים' גם בשאר ימות השנה.

ברם מרן הגר"ע יוסף צ"ל והגר"מ
אליהו צ"ל פוסקים שגם על הציפורן,
מברכים על 'עצי' בשמים ולא 'מיני', ע"פ
מרן השלחן ערוך בסימן רטז סעיף ב
הקורא אותה "קלאוו".

ב. כשם שבאכילה אם ברך "שהכל
נהיה בדברו" על כל מאכל או משקה
יצא ידי חובה, כך גם ברכת "בורא מיני
בשמים" פוטרת כל דבר שיש בו ריח
טוב, ולכן אם טעה וברך "בורא מיני
בשמים" במקום "בורא עשבי בשמים"
או במקום "בורא עצי בשמים" או במקום
"הנותן ריח טוב בפירות" בכל אלו יצא
ידי חובה, כיוון שהכל כלול בברכת
"בורא מיני בשמים" ויש נוהגים כך
לכתחילה.

ח. יש מהדרים לברך על אתרוג שנטלו בסוכות, שכיוון שנעשתה בו מצווה, ראוי לברך עליו בהבדלה בשאר ימי השנה. ותוקעים בו מחטי ציפורן,

שעל ידי כך ריחו חזק ונשמר (עפ"י רמ"א, או"ח רצז, ד). וכיוון שריחו בא משני סוגי בשמים (פרי ועץ), לכל המנהגים מברכים עליו "בורא מיני בשמים" (משנה ברורה רטז, לט).

ט. אם אין לפניו בשמים בשעת הבדלה, ניתן להריח ולברך על לימון שלדעת חלק מהפוסקים (הגר"מ לוי זצ"ל בספר ברכת ד') ברכתו על מיני בשמים, גם לא בשעת הבדלה, מהטעם שריחו מגיע מקליפתו והוא פרי חמוץ שלא ראוי לאכילה גרידא.

והנהגים לפי פסקי הגר"ע יוסף זצ"ל יברכו הנותן ריח בפירות וכן נהג הגר"ע יוסף בעצמו, כשאירע ולא היה לפניו בשמים בשעת הבדלה.

יה"ר שנזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולדקדק בהלכה לא מיתה של תורה

בעה"ח לכבוד התורה ולומדיה

יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק מקראלי זצללה"ה

ג. הדסים ברכתו על 'עצי' בשמים ובעת הבדלה ברכתו 'מיני' בשמים, ויש בה עדיפות מיוחדת דווקא להדס (כה"ח רצז, ב, כח) אבל לכתחילה יצרפו עם ציפורן - עיין מג"א (הקדמה לסי' רצ"ז), משנ"ב (שם ס"ק א').

ד. עלי נענע ועלי מנטה, יש לברך בורא עשבי בשמים, מפני שהנענע והמנטה מעשבי הבשמים הן. (חזון עובדיה עמוד שכא) ובעת ההבדלה נוהגים בני אשכנז לברך על "מיני".

ה. תפוזים אתרוג, אננס, ושאר פירות שריחם טוב, אם נוטלם כדי להריח בהם, מברך "הנותן ריח טוב בפירות". וי"א שאם קנם רק לשם אכילה לא יברך עליהם, ומרן הגר"ע יוסף זצ"ל, נהג כשאירע ולא היו לפניו בשמים בשעת ההבדלה, בירך על פרי "הנותן ריח טוב בפירות".

ו. אדם הנכנס לחנות פרחים, גם אם אין בכוננתו להריח מן הפרחים והצמחים חייב בברכה. מכיוון שיש הרבה סוגים ומינים בחנות יברך את ברכת מיני בשמים.

ז. הדס של מצווה שיוחד ל"ארבעת המינים" – דינו כדין כאתרוג של מצווה, שאין לברך עליו בימי חג ה"סוכות" - עיין שו"ע (סי' תרנ"ג סעי' א') משנ"ב (שם ס"ק א'-ב'), כה"ח (סי' רט"ז ס"ק פ"ג)

בענין: ברכת המוציא על מצות של פסח - בפסח שני ושאר ימות השנה

בס"ד, ב' אמור יד אייר, פסח שני, כט לעומר תשפ"א
לכבוד
הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בקהילתינו הק' ומח"ס גם אני אודך
רחובות

כשקובע עליה סעודה. וכן כתב כה"ח (ס'י
קנ"ח ס"ק מ"ג) שמעיקר הדין יש לברך
"המוציא", וטוב להחמיר.

ובספר אורח חיים (עמוד רי"ג סעי' כ"ג)
כתב: "אם נשאר לו המצה אחר הפסח לא
יאכלנה לבדה כי יכנס בזה במבוכה גדולה
של מחלוקת הפוסקים ז"ל בשביל נט"י
המוציא וברכת המזון. על כן יזהר לאוכלה
עם הפת דהיינו שיטול ידיו ויברך המוציא על
הפת ויאכל כזית פת ויגמור סעודתו
בהמצה". וברור שיברך אח"כ "ברכת
המזון". ואע"פ שאוכל רק כזית פת ייטול ידיו
עם ברכה. ובכל אופן או שיעשה כנ"ל
באורח חיים, או כמו שכתב כה"ח שיקבע
עליהן סעודה ממש.

מין הראשל"צ רבי עובדיה יוסף זצ"ל כתב
שאף על פי שכאמור מנהג הספרדים לברך
בשאר ימות השנה בורא מיני מזונות על
המצה, מכל מקום במוציא חג הפסח שעדיין
לא נמצא בשוק לחם חמץ, יש לברך על
המצה המוציא וברכת המזון לכל הדעות
אבל בשאר הימים כולל פסח שני מעיקר
הדין יברך ברכת מזונות.

דעת מין הראשל"צ המקובל הגר"מ אליהו
זצ"ל לברך על המצות ברכת המוציא עד
פסח שני, דעת מין הרב זיע"א הייתה
שלמצה יש חשיבות רבה עד י"ד באייר, שכן
רואים אנו מהתורה שימי פסח נמשכים עד
שם. שהרי בזמן שבית המקדש היה קיים
היו מקריבים בפסח שני קרבן פסח למי
שלא הגיע לירושלים או שהיה טמא. גם
בפסח שני היו אוכלים את קרבן הפסח עם
מצות ומרורים: "בחודש השני בארבעה
עשר יום בין הערבים יעשו אותו על מצות
ומרורים יאכלוהו" (במדבר ט יא). ברור הוא
שמי שהיה אוכל קרבן פסח בפסח שני היה

בענין: ברכת המוציא על מצות של פסח -
בפסח שני ושאר ימות השנה

הנה הספרדים נוהגים לברך על "מצות"
ברכת מזונות, חוץ מהמצות של פסח בהם
מברכים הם ברכת "המוציא", והטעם לכך
מובא בשו"ת "גינת וורדים" מכיון שהמצה
הזאת היא הלחם בחג הפסח, לכן ברכתה
"המוציא". טעם נוסף מובא בנחלת דוד על
פרק שישי בברכות, שמצה חשובה מפני
שנאכלת בהיסבה, והמעמד משווה לה
חשיבות. רואים אנו שהקביעה אם מצה
ברכתה "המוציא" או "מזונות", תלויה
בשאלת החשיבות שלה.

מין החיד"א ז"ע מביא בספר בשמים ראש,
שמצה שנשארה מפסח אין לברך עליה
"מזונות" אפילו בכל השנה כולה, מפאת
חשיבותה, שהיא ספק "המוציא", ולכן יאכל
בתוך הסעודה, אפילו כל השנה כולה.

כשהוא מסתפק האם נשאר על המצות
אחרי הפסח שם לחם כמו שהיה בפסח
עצמו, או שאחרי הפסח נלקח מהם שם
לחם וצריך לברך עליהן מזונות. אולי באמת
הם "כיסנין", אלא שבפסח הואיל וקובע
עליהן סעודתו, שאין לו פת אחרת, ברכתן
"המוציא", אבל תמיד ברכתן צריכה להיות
"מזונות".

אחרי שהציע החיד"א את ספקותיו, כתב
שמכל מקום לאחר השקפה היטב יש לקיים
דברי הרב בית דוד שאמר לברך "המוציא".
וירא שמים לא יאכל מצה אחר פסח כי אם

המוציא, גם שאכל פחות משיעור קביעת עבודה.

לסיכום:

מנהג בני ספרד - המקובל על רוב הפוסקים (פרט להגאון רבי ברוך טולדנו אב"ד מקנס זצ"ל) לברך ברכת מזונות בימות השנה פרט למצות של פסח, וחולקים הפוסקים מתי משתנה ברכתם: לדעת הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל – משעה שהביאו הביתה לחם. לדעת הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל – למחרת מוצאי יו"ט אחרון (אור לציון ב, צו), ולדעת הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל, כל המצות שנקנו לפסח עד לאחר פסח שני (י"ד אייר) – ברכתם "המוציא"

מנהג בני אשכנז - המקובל על רוב הפוסקים (פרט להגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל) לברך על מצות כל השנה "המוציא לחם מן הארץ" (כיוון שהיה עליהן שם לחם בפסח (שׁו"ת "שבט הלוי" חלק א סימן רה. וכן הוא בשו"ת "אבני שהם" חלק א' סימן י"ז). וכך כתב הגאון רבי שלמה יוסף זזין זצ"ל בספרו "סופרים וספרים" (שי"ט), שלהלכה כולם מברכים על מצה "המוציא" כל השנה, ולא ראינו כאן מי שיברך "בורא מיני מזונות" על המצה כל ימות השנה.

וכן שׁו"ת "חלקת יעקב" (אורח חיים סימן מח ד"ה ד) מביא את המהרש"ם ו"גינת ורדים" הנ"ל, וכן ב"שדי חמד" מערכת ברכות אות י'. ומסכם ואומר "וכן עמא דבר". כי המנהג פשוט לברך עליהן "המוציא" כל השנה כולה.

בעה"ח לכבוד התורה ולומדיה

יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק מקראלי זצלה"ה
אבד"ק קראלי
ארץ ישראל

מברך על המצות בפסח שני ברכת "המוציא" כמו בפסח ראשון. כל הטעמים של פסח ניסן שמברכים המוציא על מצה, כולם שייכים גם בפסח של אייר. לכן עדיין חשיבות ושם של לחם על המצה עד פסח שני.

מלבד המקור בהלכה, יש לזה מקור גם בזוהר הקדוש (חלק ג דף קנג.): ונביא תרגומו כיוון דכנסת ישראל מתעטרת בכתרים שלה בחודש ניסן, לא לוקחים לה את הכתרים המיוחדים הללו שלושים יום. וכל שלושים יום מהיום שיצאו ישראל ממצרים – וישבת כנסת ישראל עם הכתרים שלה וכל החיילים שלה בשמחה. לכן יכולים לעשות פסח שני שלושים יום אחרי פסח. שהשערים של המטרונותא עדיין פתוחים.

רואים אנו שיש חשיבות לימים אלו, שממשיכים אתם את הארת חג הפסח. לכן במשך שלושים הימים הללו אי-אפשר להחשיב את המצה כמו בביסקוויט או קרקר, אלא לחם של ממש כמו שהיה בכל ימי הפסח. לכן לא פורח ממנו שם לחם כל שלושים הימים הללו. לכן האוכל מצה במשך הימים שבין פסח ראשון לפסח שני מברך עליה "המוציא". וכמובן גם בפסח שני עצמו מברך עליה "המוציא".

כל זאת במצות של פסח אבל כמובן שמצות של חמץ, לפי הספרדים מברכים בכל אופן ברכת מזונות אלא עם קבע עליהם סעודה.

ומרן הגר"ע יוסף זצ"ל הוסיף שעל אף שנהגים הספרדים לברך על מצות ברכת מזונות, ירא שמים יראה לקבוע עליהם סעודה לכתחילה.

ומעידים בניו הרבנים שליט"א שאביהם נהג לעצמו כדעת הפוסקים לברך ברכת

בענין קיום מצות עשה מן התורה להריע בעת צרה

ובעיקר ההלכה של תקיעות בעת צרה, הביא המג"א את דברי הרמב"ם שתוקעים בחצוצרות בעת צרה, ותמה למה אין אנו נוהגין לתקוע בעת צרה בזמן הזה, הלא מדאורייתא יש מצוה לתקוע בלא תענית. ונשאר המג"א בצ"ע.

ותירץ ע"כ בערוך השלחן שאנו סוברים שמקום התקיעות היה בתפילה בסוף כל ברכה וברכה משש הברכות שהיו מוספים בתעניות, ומכיון שבזמן הזה אין תענית ציבור בחו"ל ולא מוסיפים את הברכות הללו, אין גם מקום לתקוע

ברם עדיין לא מיושב בדבריו מדוע בארץ ישראל לא נהגו לתקוע, שהרי תירוצו מועיל רק לחו"ל שאין נוהג בה תענית ציבור, אך בארץ ישראל הדרא קושיית המג"א לדוכתיה.

עוד כתב בערוך השלחן (סע' ד) שחיוב ההתרעה מן התורה הוא רק בזמן הבית, כשהקריבו קרבנות ואילו מזמן שחרב הבית, חיוב התקיעה הוא מדרבנן, ולכן תיקנו לתקוע בשופר כמו בראש השנה. ועל פי זה מיושב מדוע פסק השו"ע ודברי הגמרא שבזמן הזה מתריעין בשופר בתעניות, ואע"פ שנאמר בתורה 'בחצוצרות'.

ובמשנה ברורה הביא בשם הנת"ב חיים שתירץ, שמדאורייתא המצוה נוהגת רק בארץ ישראל, כלשון הכתוב 'וכי תבואו מלחמה בארצכם וגו' והרעותם בחצוצרות". והוסיף המשנה ברורה בשם הפמ"ג, שגם בארץ ישראל דווקא כשהיה תחת רשותינו, או שחיוב התקיעה הוא דווקא כשהגזירה הוא על רוב ישראל.

בס"ד, א' דברים כ"ז תמוז תש"פ

לכבוד

הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
תלמיד חביב של
אאמו"ר הגה"ק מקראלי זצוק"ל
ומח"ס גם אני אודך

אחדשה"ט

במענה לשאלתך, האם עקב צרת מחלת הקורונה, שהתפשטה בכל העולם, ניתן לזכות במצות עשה מן התורה, של להריע בעת צרה.

הנה בפרשת בהעלותך נצטוונו לתקוע בחצוצרות בעת צרה, וכמו כן במקדש במועדים ובראשי החדשים בשעת הקרבת הקרבנות.

ומבואר ברמב"ם בספר המצות ובתחילת הלכות תעניות שיש מצות עשה מן התורה להריע בעת צרה בחצוצרות בלבד, וכפי שנלמד מהכתוב 'וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעתם בחצוצרות'.

ובשו"ע הלכות תעניות סימן תקע"ו פסק שבעתות צרה מתריעים בשופר ולא דוקא בחצוצרות ומקור דבריו מהגמרא במסכת תענית שבזמן התעניות היו מתריעין בשופרות. אולם לא ברור מנין לנו שניתן לקיים את החיוב להריע בעת צרה בשופר, והרי בלשון הכתוב נאמר שחיוב התרועה הוא בחצוצרות.

גם ביחיד וכן שהמצוה לתקוע היא עם התפילה בדווקא.

לפי המו"ל נראה לדעתי, שיכלול לזכות בימינו היום שמתמודדים אנו עם צרת הקורונה, במצות עשה של תקיעת שופרות או/ו בחצוצרות. כשלאשונה לאחר שנות דור מתקיימים שני התנאים של הפרי מגדים, שהרי ישראל מחזיקים בארצינו הק', (אף אם אינם נוהגים לפי התורה) והגזירה כיום הוא על רוב ישראל הפזורים ברחבי תבל, וגם בגזירות הגדולות שתכפו את כלל ישראל בדורות האחרונים, כגון השואה, גירוש ספרד, מגיפת החולירא, וכו', היו רק על חלק מישראל ולא הגיע כידוע לארץ ישראל.

וגם לשיטת אלו שאין לזה ע"פ הלכה דין מגיפה, עצם כך שכלל ישראל בצער, ומתמעט כח התורה, ואין יכולים להתפלל וללמוד כראוי בבתי כנסיות בתי מדרשות, ובבתי החינוך, וחינוך בנינו ובנותינו בסכנה, די בכך להתריע ולהריע וד"ל.

ע"כ מן הראוי לעורר את קהילות ישראל בכל אתר ואתר, לזכות לראשונה לאחר שנות דור, לקיים את המצוה הזאת בהידור, בין אם היא מדאורייתא ובין אם היא מדרבנן.

ואשרינו, אם בזכות מצוה זו תתבטל הגזירה מעלינו, ואבינו מלכינו ימנע מגיפה מנחלתינו, ובא לציון גואל.

בברכת התורה
ידיך הדושה"ט
יוסף מוזס
באדמו"ר הגה"ק זצללה"ה
מקראלי

בשו"ת אגרות משה מבואר תירוץ נוסף על קושית המג"א, מדברי הריטב"א המסתמך על דברי הרמב"ם שהחיוב לתקוע בתענית הוא בחצוצרות בלבד. וכתב הריטב"א, שמאחר ואין לנו חצוצרות בזמן הזה, נהגו בצרפת שלא לתקוע לעולם בתענית ציבור. וכנראה על זה מבוסס המנהג בזמנינו, שאין תוקעין בשופר בעת צרה.

תירוץ נוסף על קושית המג"א יש לומר על פי דברי המנחת חינוך שמצות התקיעה בחצוצרות נאמרה רק על הכהנים, כפי שנאמר בפסוק 'ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות'.

ולפי זה כתב מרן הגר"נ גשטטנר זצ"ל בשו"ת להורות נתן שמאחר וכתב בשו"ת בית אפרים שלכהנים בימינו אין דין כהונה אלא במה שהוחזקו, ומכיון שאין אנו יודעים בוודאות מיהו כהן, לא הוחזקו הכהנים לענין תקיעה בחצוצרות, ומכיון שרק כהנים תקעו במקדש, לכן אין תוקעים בזמן הזה. אך בלהורות נתן דחה תירוץ זה, כי על כל פנים מדוע שלא נקיים את המצוה מחמת הספק, שהרי אין בכך כל הפסד ובודאי עדיף מלא לתקוע בכלל.

ואמנם מרן הגר"מ שטרנבוך הביא בשו"ת תשובות והנהגות, את דברי הנה"י חיים המובא במשנה ברורה לתרץ את קושיית המג"א, שבח"ל לא נהגו לתקוע כי מצוה זו נוהגת רק בארץ ישראל, וכתב שלפי זה בארץ ישראל החיוב הוא מדינא, וכן נהגו בא"י לתקוע בשופר בעת צרה "ובירושלים עיה"ק נוהגין כשהציבור מתאסף בעת צרה וזועקין באמירת סליחות, תוקעין בשופרות, ונראה דמקיימין בזה האי מצוה עשה" וכן הרחיב שם אם המצוה הוא על הציבור או

בענין: אמירת מודה אני לפני נטילת ידיים

הגה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, ובו מביא בין היתר שאחיו הגה"ק מבעלזא אמר לו שהוא מקפיד בעת שהוא אמירת המודה אני לפני הנטילת ידיים שלא לומר את המילה "מלך" אלא להרהר אותו במחשבה, ואחר נטילת הידיים אמר שוב מודה אני באופן מלא.

כן מביא שאמר לו אחיו הרה"ק מבעלזא שהוא מתלבט האם יש לומר שוב מודה אני אחר ברכת התורה, והוא הבין מדבריו שהוא נוהג לומר שוב.

וכן שאל אותו, שלא ראה את אביו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, לומר מודה אני אחר ברכת התורה, אמר לו שאכן מסתבר שלא אמר כי כבר אמר בבוקרו של יום עוד לפני הנטילת ידיים, עכ"ל.

כן ראיתי בסידור "להבות אש" בו מובא מנהג ויז'ניץ, שאחר נטילת ידיים, אומרים שוב מודה אני, ומסיימים בתוספת המילה "סלה".

וחשבתי להוסיף בדרך דרש שהסיבה שאומרים מודה, אני לפניך, גם כשהידיים מטונפות, שבא לומר לנו אפילו איך וכיצד שאנו כבר נראים, ואפילו מטונפים ח"ו, אבל זאת לא נשכח להודות ולהלל שאנו עומדים לפני השי"ת. ולא לפני שום דבר אחר.

ואסיים לעת עתה, בברכת אמו"ר זי"ע, שתוכל להמשיך הלאה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך אושר ונחת כל הימים עד שנזכה לביאת גואל צדק אמן ואמן. בברכת גמר חתימה טובה ושנת גאולה וישועה

יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק יצחק צבי משה זצוק"ל

אבד"ק קראלי

בס"ד, צום גדליה ג תשרי תשפ"ב

לכבוד

האי גברא רבה ויקירא העומד לימינינו הרה"ג ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מו"צ בית ההוראה זכרון משה דקהילתינו ומחבר סדרת הספרים הנפלאים "גם אני אודך"

שלום רב

ראיתי את התשובה הנפלאה של אמו"ר זי"ע למע"כ, בענין אמירת "מודה אני" שהתפרסם בגליון "זכרון משה" שיו"ל ע"י בית ההוראה דקהילתינו הק' לרגל השמחה במעונכם בנישואי הבן בשעטומ"צ.

בו מביא אמו"ר זי"ע את דעת רוב הפוסקים (והם: האור צדיקים, ועטרת זקנים, וא"ר, וא"ז, ופרמ"ג ושו"ע הרב התניא, וחיי אדם, וקיצור שו"ע, וערוך השולחן, ומ"ר), וכיון שכולם הסכימו שאין צריך נטילת ידיים למודה אני, נראה שאין מקום להחמיר.

ומוסיף אמו"ר זי"ע שלפי ענ"ד נראה דמ"מ מי שרוצה להחמיר על עצמו כשיטת היעב"ץ וקיצור של"ה וכו', שאים אין ידיו נקיות לא יאמר הנוסח הזה בשפתיו, ואין הוא מן המתמיהים ואינו נקרא חומרא יתירה, כיון שיש פוסקים שמחמירין.

כן מביא שו"ת ארץ צבי (סימן נ"ב) "שאיין צורך להוציא המים של נטילת הידיים ויש להתיר לומר "מודה אני" אף אם נמצא סמוך לו דבר שאסור להרהר כנגדו בדברי תורה, ואף שמהרהר במציאות ה' ונפלאותיו ע"ש.

והתגלגל לידי מן השמים קונטרס "רבן של ישראל" ובו מביא מזכרונותיו של הגה"צ מהר"מ מבולגריי אצוק"ל, על אחיו מרן

בענין: אם אפשר לעשות נט"י במים המזוהמים של מכסיקו

לכבוד הרה"ג יצחק פרץ שליט"א

מכסיקו

ה. יש להשתמש לנט"י במים שלא נשתנה מראיהם וילפי' לה ממי הכיור שהיו משמשים לקידוש ידיים במקדש והיו נפסלים בשינוי מראה (מ"ב קס, א), והם ראויים לכל הפחות לשתיית בהמה חיה ועוף משום שאם הם סרוחים שאפי' הכלב אין יכול לשנות מהם, כאילו נתבטל מהם תורת מים, ופסלום חז"ל לנטילה (מ"ב לט), ולא נעשה בהם מלאכה משום שאם עשה בהם מלאכה נעשו המים כמי שופכין המיועדים לשפיכה ופסולים לנט"י (מ"ב ו).

ו. מים שנשתנה צבעם וכגון שנשפך לתוכם דיו או שאר חומרי צבע פסולים לנטילה (שו"ע א), אבל מים שיש בהם מעט חול ועפר וכגון המוציא מים מנהר וכדו' כשרים לנטילה משום שכן דרך גידול המים שמעורב בתוכו עפר וטיט, ולא חשיב שינוי, ועוד, שאם ישהה המים מעט זמן יהיו צלולים לגמרי (מ"ב ג), וכן הדין לענין מים היוצאים מן הברז וצבעם לבן או חום מחמת לחץ האויר שבצינורות או חומרי חיטוי כשרים לנטילה.

למסקנא נ"ל שהמים של מקסיקו שהם קצת צהובים, ניתן ליטול בו ידיים לכתחילה, שהרי הם המיים המצויים במדינה זו.

בברכת התורה
יוסף מוזס
אבד"ק קראלי

בנוגע לשאלתך: אם אפשר לעשות נט"י במים של מכסיקו שבגלל הזיהום אויר נעשים המים קצת צהובים.

תחילה נביא את פרטי ההלכות הנוגעים למי נטילת ידיים.

א. המים צריכים להיות שקופים כמראה הטבעי, אבל אם המראה שלהם השתנה – נפסלו לנטילה. לפי זה אסור ליטול ידיים במיץ, מפני שהוא מים שנשתנו מראיהם (שו"ע או"ח קס, א).

ב. מים שנשתנה המראה שלהם, פסולים לנטילת ידיים. מים, שחול ועפר מעורבים בהם, כשרים לנטילת ידיים למרות שהשתנה צבעם.

ג. מים שנעשו בהם מלאכה, כגון שניקו בהם כלים או ירקות, וכן אם צננו בהם משקאות וכדומה, פסולים לנטילת ידיים.

ד. ולמעשה יש להחמיר ליטול במים דוקא דנט"י סמכו על הפסוק 'וידיו לא שוטף במים', ולכן צריך מים דוקא מלבד במקום הדחק שיש להקל ליטול גם במי פירות, אבל לא ביין משום שהיין קובע ברכה לעצמו מחמת חשיבותו, ואין לזלזל בו להשתמש בו לנטילה (שו"ע ומ"ב יב), ומי סודה דינם כמים ומותר ליטול בהם אפי' שלא בשעת הדחק.

בענין: נטילת ידיים בכלי חד פעמי

בס"ד, ב' בהעלותך כ סיון תשפ"א

לכבוד

הגאון הגדול

אדמו"ר יוסף מוזס שליט"א

אבד"ק קראלי

רציתי לשאול את כת"ר מהי דעתו בענין אם אפשר לעשות נטילת ידיים בכלי חד פעמי המצפה לתשובת הרב. יצחק פרץ

תשובת הגאב"ד:

כלי מכל חומר שהוא כגון מתכת, פלסטיק, זכוכית, חרסינה, עץ וכו'. כשר לנטילת ידיים ופוסקי זמננו דנים בנוגע לכלי חד פעמי, אם הוא נחשב ככלי לענין זה:

יש אומרים שאין לו שם כלי כלל, ולא מחמת שאין חשיבות לחומר שממנו הוא עשוי, שהרי כלי מכל חומר שהוא כשר לנטילה, אלא משום שנעשה כדי להשתמש בו רק פעם אחת ולהשליכו לאשפה.

ויש אומרים שאם אין כלי אחר, ניתן ליטול בכלי חד פעמי ללא ברכה.

ויש אומרים שיש עליו שם כלי ככל הכלים, ומותר ליטול בו לכתחילה.

ויש מהמתירים שכתב שמשום הידור מצוה ראוי להשתמש בכלי רב פעמי. ואם מייחד את הכלי לשימוש

רב פעמי, יש עליו שם כלי אף לדעת חלק מהמחמירים.

וכוס חד פעמית העשויה מנייר, מצוי שהיא מטפטפת, ויש לוודא לפני הנטילה שאינה מטפטפת. (סעיף א וס"ק ב)

אולם למעשה, דעת רוב הפוסקים, שאין הבדל אם משתמשים בכלי פעם אחת או כמה פעמים, וכיוון שגם בכוס חד פעמית משתמשים ככלי, שהרי שותים בה – דינה כדין כלי ומותר ליטול בה ידיים (ציץ אליעזר יב, כג). ומכל מקום, משום הידור מצווה עדיף להשתמש בכלי קבוע שאין עומדים לזורקו (אז נדברו ו, מח. ועיין פניני הלכה שבת ה).

ואם אין שם כלי לנטילה, אלא בקבוק שפיו צר, דעת מרן הגר"ע יוסף זצ"ל שיש להקל ליטול ממנו נטילת ידיים לסעודה. (ילקוט יוסף, ח"ג דיני ברהמ"ז וברכות סימן קנט הערה ב, עמוד מה.)

כן פוסק שמותר ליטול ידיים מבקבוק פלסטיק המיוצר בימינו, שיש בתחתיתו מיתקן פלסטיק שחור הגורם לבקבוק שיעמוד יציב. מאחר שהוא דבוק לבקבוק (ילקוט יוסף, שם, עמוד מה).

וכן נראה לענ"ד שיש לכתחילה להשתמש בכלי קבוע, ובאין כלי אחר ניתן להשתמש אף בכלי חד פעמי,

בפרט אם הוא מהודר, שהרי בימינו הפך לכלי שימושי מאוד אף בבתי נגידי עם, בפרט שלאחרונה

החלו להקפיד יותר על הייגינה וכו', ויתכן שהפך בזאת לכלי חשוב וכן שימושי יותר מאשר כלי מתכת פלסטיק וכו'.

הכו"ח למען התורה ולומדיה יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק יצחק צבי משה זצוק"ל אבד"ק קראלי

בענין הנוסח של מצות עשה של ספירת העומר כמו שכתוב בתורה

כן ניתן להוסיף ע"פ מה שאמו"ר זי"ע מביא בספרו "ויגד משה" פרשת במדבר... והנה ידוע מה שכתבו הספרים הק' שימי הספירה הם הכנה לקבלת התורה שבחג השבועות, ואם אדם זוכה לתקן את ימי הספירה הוא זוכה לאור התורה המאיר ביום השבועות ויכול לקבל את כל החכמה הגנוז בהתורה, עכל"ק.

וכן ידוע מגדולי החסידות שהכנה למצוה הוא יותר גדולה מהמצוה עצמה, ע"כ למרות שפוסקים אנו למעשה שהוא מדרבנן, אבל מעלתה וערכה הוא כמו שהוא מן התורה וכפי שהוא מדאורייתא. ואפ"ל שע"כ מוסיפים זאת בנוסח קודם הספירה.

בעה"ח לכבוד התורה ולומדיה

יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק זצללה"ה

אבד"ק קראלי

בקובץ בית אהרן וישראל (גליון ד' שנה כ') הובא מכתבו של אמו"ר הגה"ק זצ"ל בעל ויגד משה, בו הוא מוסיף ומעיר על המאמר שכתב הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מו"צ בקהילתינו הק' ומח"ס גם אני אודך. (בגליון ב' תשס"ה).

בנוגע לנוסח לקיים מצוה עשה של ספירת העומר. ובו השאיר אמו"ר את דברי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בצ"ע, והוסיף פירוש נפלא על אמירת "שכתוב מן התורה" דכיון שעיקרא של המצוה הוא מדאורייתא, וכן ישנם פוסקים שפוסקים דהוי מצוה מדאורייתא, אין זה נראה כשקר וכו' ואפשר לסמוך עליהם.

וניתן להוסיף ולדייק בדברי אמו"ר זי"ע, ובכך גם לתרץ את הצ"ע בדברי הגרש"ז זצ"ל, שהרי לא אומרים מצות עשה מן מן התורה, אלא מצות עשה, (ולדברי הגרש"ז נזהרים לא לכונן איזה מצוה) וכן לא כתוב בהמשך ככתוב בתורה אלא מוסיפים "כמו" שכתוב בתורה וספרתם... דהיינו שהוא רק "כמו" אבל לאו דוקא שהוא מן התורה.

בענין: הדלקת נר חנוכה בכיכרות ובמיני חצרות

להם בית להדליק בו, וכמו שתקנו קידוש בבית הכנסת משום האורחין דאכלו ושתו בבי כנישתא". נימוק זה כבר הובא ב'ספר המכתם' (פסחים, אות קא).

טעם נוסף להדלקת נר חנוכה בבית הכנסת, ואף הוא מובא ב'בית יוסף' (בשם הכלבו), הוא "כדי לפרסם את הנס בפני כל העם ולסדר את הברכות לפניהם שיש בזה פרסום גדול להשם יתברך, קידוש שמו, כשמברכין במקהלות". טעם זה מבואר גם בדברי הריב"ש (סימן קיא) שהובאו ב'בית יוסף': "כיון שעתה שיד האומות תקפה עלינו ואין אנו יכולים לקיים המצוה כתיקונה [להניחה על פתח ביתו מבחוץ], ומדליק כל אחד בפתח ביתו מבפנים, ואין כאן פרסומי ניסא כי אם לבני ביתו בלבד, לזה הנהיגו להדליק בבית הכנסת לקיים פרסומי ניסא". טעם שלישי שהוזכר להדלקה זו הוא "זכר למקדש".

טעם זה מוזכר גם הוא בדברי ה'כל בו', וה'בית יוסף' הביא את דברי תרומת הדשן (סימן קד) שכתב טעם זה בשם

בס"ד, ד' חיי שרה כ"ד חשון תשפ"א [ארבעים יום קודם יומא דהילולא דאמו"ר זצוק"ל]

לכבוד

ידי"נ מזכה הרבים הנודע לשו"ת הרה"ג רבי **גמליאל הכהן רבינוביץ** שליט"א תלמיד חביב של אמו"ר הגה"ק מקראלי זצוק"ל מח"ס "גם אני אודך" ופרדס יוסף החדש

במענה לשאלתך, האם יש קיום מצווה בהדלקת נר חנוכה במיני חצרות, והאם רשאי המדליק לברך על ההדלקה?

התשובה אליה כרוכה בהבנת יסוד העניין של הדלקת הנרות בבית הכנסת והברכה שאנו מברכים עליה.

ב'שולחן ערוך' (או"ח, סימן תרעא, ס"ז) נפסק ש"מדליקין ומברכין בבית הכנסת משום פרסומי ניסא". המקור ההלכה הוא בדברי הטור, שמזכיר בדרך אגב, תוך דיון על מקום הנחת החנוכיה, ש"בבית הכנסת מניחה בדרום זכר למנורה שהייתה בדרום". ה'בית יוסף' מברר: "שתקנו כן, מפני האורחין שאין

בפשטות יש לומר שנהגו לברך על הדלקה בבית הכנסת, ו"הבו דלא לוסוף עלה". כפי שנתבאר, חידוש הוא שנהגו לברך על הדלקה זו של בית הכנסת. ואמנם, בשו"ת מהר"מ שיק (יו"ד סי' שעד) כתב שה'חתם סופר' היה נמנע מלהדליק נר חנוכה בבית הכנסת, משום ספק בברכה. להלכה בוודאי שמברכים על הדלקת בית הכנסת, אך נראה וודאי ש"אין לך בו אלא חידושו", ולכן אין לברך על הדלקה של מקומות ציבוריים.

כך אמנם כתב בשו"ת 'מנחת יצחק' (ח"ו, סימן סה, אות ג) בחריפות: "הנה כמה דחקו רבותינו למצוא טעם על ברכה זו בביהכ"נ כמבואר בתשובת הריב"ש ובתשובת החכם צבי, ואיך יעלה על הדעת לחדש מעצמנו מה שלא שערו אבותינו". וכן הורו פוסקים נוספים: שו"ת שבט הלוי ח"ד, סימן סה; שו"ת תשובות והנהגות ח"א, סימן שצח; ועוד.

בשו"ת 'תשובות והנהגות' הנ"ל הוסיף שאפילו אם נתקבצו כדי להתפלל, נראה שאין לברך, כי לא תקנו אלא בבית הכנסת.

אך בשו"ת 'אז נדברו' (ח"ה סימן לז; ח"ו סימן עה) כתב שמתר לברך על הדלקת נרות בכיכר העיר, משום שעיקר התקנה של נר חנוכה היא הדלקה בחוץ, ומשום פרסום הנס.

הסמ"ק: "שאנו מדליקים בבית הכנסת לצד דרום, זכר למנורה."

חשוב להזכיר את דברי הרמ"א, שפסק (שם) שגם מי שהדליק בבית הכנסת לא יצא בכך ידי חובתו, וחוזר ומדליק בביתו בברכה. הטעם הפשוט לכך הוא שמה שאדם מדליק בבית הכנסת אינו מקיים את חובת הדלקת נר חנוכה המוטלת על כל אדם, דהיינו חובת "נר איש וביתו". כך אמנם נקט הגר"א בטעם השני שהביא: "ועוד שהרי אמרו נר איש וביתו", וכן ביאר ב'משנה ברורה' (תרעא, ס"ק מה).

אולם, בנוגע לברכת 'שהחיינו' יש נידון בפוסקים אם מי שכבר בירך בהדלקה שבבית הכנסת רשאי לברך שוב בהדלקה שבביתו. למעשה כתב בזה ה'משנה ברורה' (שם) שיברך שהחיינו בביתו רק אם מדליק להוציא את אשתו ובני ביתו (ועי' בשו"ת זרע אמת, ח"א, סימן צו, בנוגע למי שבירך 'שהחיינו' בביתו ועתה מדליק בציבור). בספר 'שלמי תודה' (סימן כו) הוסיף לדון לעניין ברכת 'שעשה ניסים' - שלהלכה מברך שוב בביתו גם לאחר שבירך בבית הכנסת.

כעת נבוא לנדון של הדלקה במקומות שרבים מתקבצים בו כגון מקומות עבודה, במסיבות חנוכה, ואפילו בכיכר העיר. איך ינהג המדליק במקומות אלו.

כן נוהגים לברך בהדלקת נר חנוכה
בכותל המערבי

ולהלכה פוסקים אנו שלכתחילה אין
לברך גם במקומות ציבוריים, שאין בהם
מניני תפילה קבועים וגם כשיש בהם
קהל רב, אך עדיין מי שבירך יש לו על
מי לסמוך.

**ולעניינו, נראה שיש להדליק ולברך
אלא בבתי כנסיות או במניני חצרות
קבועים, שדינו כבית הכנסת כפי
שנקבע בנוגע לברכת מעין שבע,
שניתן לברך אלא במקום שמתפללים
בו יותר משלושים יום ויש בו עשרה
מתפללים בקביעות (כמובא בשו"ע
הרב).**

בברכת התורה

ידיך הדושה"ט

יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק זצללה"ה

אבד"ק קראלי

אך כל זה הוא דווקא בכיכר העיר. ואילו
במקומות ציבוריים אחרים כתב במקום
אחר (חלק יא, סימן לב) ש"לא מלאני
לבי לפסוק דבכל מקום שמתאספים שם
שיש לברך, ולא פסקתי לברך אלא אם
מתאספים ברחובה של עיר." עם זאת,
קשה לומר שמי שבירך במקום ציבורי,
תהא ברכתו לבטלה שכן לפי דברי
ה'כל בו' שהביא ה'בית יוסף', עצם
הברכה יש בה פרסום הנס, ומשמע שדי
בכך להפקיע את הברכה מגדר 'ברכה
לבטלה'.

וצ"ב בזה, שבוודאי אינו יכול לברך
סתם כדי לפרסם את הנס) ובשו"ת
יביע אומר (ח"ז סימן נז, אות ו) לימד
זכות על הנוהגים לברך, שציין לדברי
ה'משנת יעקב' (הלכות חנוכה, עמוד
רס) שכתב לברך, "כי פעמים רבות
הפרסום במסיבות אלה גדול ביותר,
אפילו מן הפרסום של בהכ"נ, מהקהל
הרב הנוהר לשם". וסיים "ואחרי הודיע
ה' אותנו וכו' נראה שהנוהגים לברך על
הדלקת נרות חנוכה במסיבות כאלה, יש
להם על מה שיסמוכו, כיון שיש בזה
משום פרסומי ניסא. ומה טוב להתפלל
שם תפילת ערבית בצבור מיד לאחר
ההדלקה, וכפי שנוהגים בבתי הכנסת".

בענין: ברכת שהחיינו על מאפיית מצות

וקנה אינו מברך, כיון שלענין קנייה אינם חדשים הם לו, שהרי כבר קנה כיוצא בהם, ורק אם היו לו כלים שנפלו לו בירושה וחזר וקנה כיוצא בהם, מברך. כל זה ללישנא קמא בגמרא.

ובלישנא בתרא מביאה הגמרא את מחלוקת האמוראים באופן שונה. שגם רב הונא מודה שאם יש לו וקנה כיוצא בהם צריך לברך, ורק אם קנה וחזר וקנה אינו צריך לברך כיון שהקנייה אינה חדשה לו, ואילו לדעת רבי יוחנן אפילו קנה וחזר וקנה כיוצא בהם צריך לברך,

בהמשך הגמרא מביאה מחלוקת תנאים שבה נחלקו במפורש ר' מאיר ור' יהודה על ענין זה, שלדעת ר' מאיר אם יש לו כיוצא בהם אין צריך לברך, ואילו לדעת ר' יהודה אף אם יש לו כיוצא בהם צריך לברך. ומקשה הגמרא שזה לכאורה לא מסתדר עם לישנא בתרא, שבה אמרה הגמרא שגם רב הונא מודה שאם יש לו וקנה כיוצא בהם צריך לברך, ואילו לר' יוחנן אפילו קנה וחזר וקנה צריך לברך, ואם כן דברי רב הונא מתאימים לדברי ר' יהודה, אך דברי ר' יוחנן דלא כמאן.

מתרצת הגמרא שבאמת ר' יהודה סובר שאפילו קנה וחזר וקנה צריך לברך, ומה שנחלק עם ר' מאיר דווקא ביש לו וקנה, להודיע כוחו דר' מאיר שאפילו קנה ויש לו אין צריך לברך.

ובירושלמי (ברכות ט ג) איתא שאם קיבל כלים במתנה, מברך הטוב והמיטיב (ראה להלן).

הכרעת הפוסקים

הפוסקים כולם הכריעו הלכה כר' יוחנן, שקיימא לן הלכה כר' יוחנן לעומת רב, וכל

בס"ד, כה שבט תשפ"א לסדר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם

לכבוד

ידידנו עוז העומד לימינינו בכל עת הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א תלמיד חביב של אאמו"ר הגה"ק מקראלי צוק"ל מרבני בית ההוראה "הלכה למשה" מח"ס "גם אני אודך" ופרדס יוסף על המועדים

על שאלתו בדבר שהתפרסם שלראשונה בהיסטוריה נבנה בתוך ביתו של מרן הגר"ח קנייבסקי ברחוב רשב"ם בבני ברק מאפיית מצות, בו אפה לטובת נדיבי ישיבה, האם חייבים בכגון זה בברכת שהחיינו או בברכת הטוב והמיטיב ואולי אף בשניהם יחדיו.

התשובה לשאלתכם מתחלקת לכמה אופנים כדלהלן א. בניית המאפיה, ב. הכלים שבה, ג. אפית המצות.

וטרם נשיב עליהם נתבונן תחילה מה המקור לברכות שהחיינו והטוב והמיטיב ודיניה

המשנה (ברכות ט ג) קובעת שהבונה בית חדש או קונה כלים חדשים מברך שהחיינו, והמתבשר בבשורה טובה מברך ברכת הטוב והמיטיב.

בגמרא (ברכות נט ב) מובאת מחלוקת אמוראים. לדעת רב הונא דווקא אם אין לו כלים כיוצא בהן, אבל אם יש לו אינו מברך ואילו לדעת ר' יוחנן אפילו יש לו כיוצא בהן מברך. ומ"מ גם לר' יוחנן אם קנה וחזר

הרמב"ם (ברכות י א) כתב שיש לברך שהחיינו בין יש לו כיוצא בהן ובין אין לו. משמע שפוסק כלישנא קמא אליבא דר' יוחנן, שדווקא אם הכלים הראשונים נפלן לן בירושה או במתנה וכד', צריך לברך כשקונה, אבל אם קנה וחזר וקנה אינו מברך. ובאמת הרמ"ך תמה עליו בזה. גם באורחות חיים (א ברכות נב) העתיק דברי הרמב"ם.

בכסף משנה כתב לתרץ שכיון שלישנא בתרא איתותב מהברייתא, פסק הרמב"ם כלישנא קמא. ואף שהגמרא תירצה בדוחק שכחא דהיתרא עדיפא ליה, לא שייך כל כך לישנא דהיתרא באין צריך לברך.

שיטת הירושלמי בענין קיבל כלים במתנה איתא בירושלמי (ברכות ט ג) שאם קיבל כלים במתנה, מברך הטוב והמיטיב. והתוספות (נט ב ד"ה ורבי) נתקשו בדבר שהרי לא מצינו ברכת הטוב והמיטיב אלא בדאיתא אחרינא בהדיה. והרא"ש (ט טז) תירץ שיש כאן טוב גם לנותן, שאם המקבל הוא עני הרי שעשה בזה מצות צדקה, ואם המקבל עשיר הוא, הרי שהנותן שמח במה שהסכים לקבל מתנתו. והאחרונים (מעדני יום טוב ס, יעב"ץ א) הביאו כעין ראייה לזה מהגמרא בקידושין (ז א) באומרת הילך מנה ואקדש אני לך, דחשיב כממון ממש.

דברי הרא"ש הועתקו להלכה הבאבדורהם (ברכת הראיה השבח וההודאה).

אבל הגר"א (הגהות על הרא"ש א) כתב שדברים אלו חלושים שאם כן אף הנותן יברך, וזה לא מצאנו. וכתב שהירושלמי סובר שאם הוא דבר חדש מברך הטוב והמיטיב, וכן הדין בקיבל או ירש וכד', אבל

שכן לעומת רב הונא תלמידו. וכן הכריעו כלישנא בתרא, ולכן מי שקנה כלים וחזר וקנה כיוצא בהם חוזר ומברך שהחיינו, אפילו שכבר קנה כיוצא בהם בעבר.

כן פסקו הרי"ף (מד א), התוספות (מט ב ד"ה ורבי), הרי"ד (פסקים ברכות נט ב), ספר האשכול (ברכת הודאה לב ב ד"ה בנה), הרוקח (הלכות ברכות שמא), ראבי"ה (א ברכות קמו ד"ה הרואה), ספר הפרדס (שער הראיה ד"ה גרסינן בפרק הרואה), הרא"ש (ט טז), הטור (אורח חיים רכג) והשלחן ערוך (רכג א).

אמנם הרשב"א כתב (ס א ד"ה לישנא) שהיה נראה לו לפסוק הלה כלישנא קמא, הן מחמת הספק שיש להקל בו בברכות דרבנן, והן מחמת שהברייתא דר' מאיר ור' יהודה אתיא כפשוטה לפי לישנא קמא, ולפי זה אם קנה וחזר וקנה אינו מברך. אך סיים הרשב"א שראה לפוסקים שפסקו כלישנא בתרא, ומשמע שמבטל דעתו אליהם.

גם במאירי (ס א ד"ה לישנא) מובא שיש שפסקו כר' יוחנן בלישנא קמא, לפי שבכל ספק בברכות דרבנן יש להקל. אבל המאירי עצמו כתב שאין נראה כן.

שיטת רב שרירא גאון לעומת זאת בתוספות (סוכה מו א ד"ה העושה, מנחות מב ב ד"ה ואילו) כתב בשם רב שרירא גאון שאין מברכים על כלים חדשים, לפי שברכה זו דווקא על דבר הבא מזמן לזמן. (אמנם התוספות במנחות כתבו בשם רב שרירא גאון איפכא, אבל המהרש"א שם הגיה שצריך לגרוס כגירסת התוספות בסוכה, וכן הוא להדיא בתרומת הדשן סי' לו). וכן כתב ספר מצוות גדול (עשין כז ד"ה הבונה) בשם רבנו שמשון.

דכלים ישנים, ולא דווקא על בניית בית חדש, הואיל ולדידו הוא חדש.

בהגהות מיימוניות (ברכות י א) מובא בשם רבנו יהודה, שגם לירושלמי מברך דווקא כשהישנים חשובים קצת כעין חדשים, וכן כתב הספר מצוות גדול (עשין כז ד"ה הבונה).

על איזה בית מברכים

באבודרהם (ברכת הראייה השבח וההודאה ד"ה הבונה) כתב שהבונה או הקונה בית חדש מברך, וכן הנוטע כרם או שדה או קונהו מברך שהחיינו. וכן כתב מדנפשיה היעב"ץ במור וקציעה (ד"ה שם בנה בית חדש).

כתב המשנה ברורה (יב) בשם הפתחי תשובה (דרוש מקור) שבית שנשרף ובנאו יברך שהחיינו, אבל אם סתר הוא את הבית בעצמו ואחר כך בנאו אינו מברך מספק. אמנם אם הוסיף בו אפילו שורה אחת בגובה מברך שהחיינו.

בית כנסת ומקום ציבורי

כתב בשו"ת הלכות קטנות (ב קעט) שקהל שבנו או קנו בית כנסת, יעמוד שליח הציבור ויברך בקול רם 'הטוב והמיטיב'. ואף אם נסתר וחזרו ובנאוהו מברכים, שפנים חדשות באו לכאן. והובאו דבריו בבאר היטב.

החיד"א במחזיק ברכה (רכג א) כתב שבעודו בשליחות באחד הערים שבנו בית כנסת חדש, המרא דאתרא בירך שהחיינו. אבל לדעתו אין לברך, שדווקא על בית של יחיד תיקנו שהחיינו, ואף שיש בני ביתו עמו, הוא העיקר. אבל בית הכנסת הוא של ציבור

אם קנה הרי החליף מעות בכלים ואין זו שמחה גמורה.

וברשב"א (נט ב ד"ה בנה) כתב שבגמרא שלנו משמע דלא כהירושלמי בזה, שלפי הבבלי אין חילוק בין אם קנה לבין אם ניתן לו במתנה. וכתב שכן דעת הראב"ד. משמע בדבריו שגם לפי הבבלי יש לברך בנייתו לו במתנה, אלא שמברך את ברכת שהחיינו ולא הטוב והמיטיב, וכן משמע במאירי (ס א ד"ה לישנא). וכן כתב האורחות חיים לוניל (א ברכות נב).

גם בספר כל בו (פז ד"ה הרואה חבירו) כתב בסתם שאם נתנו לו מלבושים מברך שהחיינו.

בספר מצוות קטן (קנא ד"ה גרסינן בפרק הרואה) הביא דברי הירושלמי כפשטם, שהמקבל מתנה מברך הטוב והמיטיב, וכתב כביאור הרא"ש שיש כאן הטבה גם לנותן. והובאו דבריו להלכה בטור (אורח חיים רכג) ובשלחן ערוך (ה). וכן כתב בתפארת ישראל על המשניות (יכין טו) כהירושלמי שאם מקבל הוא מתנה מברך הטוב והמיטיב.

כן איתא בירושלמי (ברכות ט ג) ש'חדשים' שכתוב במשנה הוא לאו דווקא אלא אפילו שחקים, כלומר ישנים, שהם חדשים לו, מברך.

וכתב הרשב"א (נט ב ד"ה בנה) בשם הראב"ד שלפי זה מה שנקטה המשנה חדשים הוא לאפוקי היכא שמכרן וחזרו וקנה את אותם כלים בעצמם, שבזה אינו מברך אף לירושלמי, וכן הביא המאירי (נט ב ד"ה המשנה החמישית) בשם גדולי המפרשים, ועוד מבואר במאירי שבדברי הירושלמי כלולים אף אם קנה בית ישן מברך דומיא

שייך ביה זמן, דהא כמה פעמים בא אותו זמן ואינו מברך שהחיינו, היא דאין עושה חדש". ומבואר בדבריו שכדי להתחייב בברכת 'שהחיינו' בשעת עשיית המצוה צריכים להתקיים שני תנאים: א. שיהיה מוכח שהדבר נעשה לשם מצוה. ב. שתהיה עשייה מחודשת בכל שנה ושנה. ושני תנאים אלו מתקיימים רק בעשיית סוכה ולולב, ולא בכתבת מגילה ובעשיית שופר ותפילין וציצית.

לפי דברי המרדכי ביאר בספר ברכת רפאל (פסח, סימן ט) מדוע אין מברכים ברכת 'שהחיינו' על אפיית המצה, כשם שמברכים על עשיית סוכה ולולב: "דהנה איתא במרדכי סוכה אהא דאין מברכין שהחיינו בשעת עשיית הפתילות בנר חנוכה, וכתב דכיון דאין ניכר בעשיית הפתילות שעושה לשם מצוה, דהא יכול להדליק בפתילה זו נר שאינו של מצוה, משא"כ עשיית סוכה ולולב שניכר עשייתה לשם מצוה מברכים שהחיינו. ולפי זה יש לומר, שגם באפיית מצה אין ניכר מתוך מעשיו שאופה לשם מצוה. והא דצריך שימור הוא רק כדי שלא יחמיץ, ואין בזה מעשה המוכיח דהוי לשם מצוה, ודמי לעשיית הפתילות להדליק בו נר חנוכה, שאין מברכים שהחיינו בעשייתם".

והנה המרדכי כתב בסיום דבריו: "והאידנא לא מברכין שהחיינו אעשיית סוכה, כמו שעשו בימי החכמים התנאים ואמוראים. ויש לומר לפי שאז כל אחד ואחד עשה לעצמו, לפיכך היה מברך. אבל עתה שאחד עושה למאה, אין נראה שיברך העושה והשאר לא יברכו. וסומכין אהא דאמרין פרק לולב וערבה (סוכה מו, א) רב כהנא מסדר להו אכסא דברכתא, וכן עמא דבר".

ואין לברך שהחיינו. והוסיף ששמע שמהר"י אבוהב הורה לחזן לברך שהחיינו בחנוכת בית הכנסת, אבל לדעתו אין לברך. והביא גם דעת בית יהודה עייאש (יורה דעה כג) שכתב לגבי ספר תורה חדש שלא לברך. הובאו דבריו בשערי תשובה, אמנם משמע מדברי החיד"א שהטוב והמיטיב יש לברך, ומסכים הוא עם בעל הלכות קטנות הנ"ל. וכן פסק המשנה ברורה (יא) שיעמוד הש"ץ ויברך בקול רם הטוב והמיטיב ויוציא את כולם.

ברכת 'שהחיינו' על אפיית מצוה

בדברי הגמרא במסכת סוכה (מו, א) מבואר שיש מצוות שמברכים 'שהחיינו' בשעת עשייתם עוד לפני קיום המצוה: "העושה לולב לעצמו, אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. נטלו לצאת בו, אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב. העושה סוכה לעצמו, אומר ברוך שהחיינו וקיימנו כו'. נכנס לישב בה, אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה". והשאלה היא, מדוע דווקא בעשיית מצוות אלו מברך שהחיינו ולא בעשיית מצוות אחרות, כגון בעשיית שופר או ציצית ותפילין.

וכתב המרדכי (סוכה סימן תשסט) וז"ל: "אין לתמוה מאי שנא דלא מברכין זמן אעשיית נר חנוכה, דהא מזמן לזמן אתי. ויש לומר דמשעת עשייתו לא מינכר שעושה אותם לשם מצוה, דשמא ידליקם לצורכו, ולהכי לא מברך. אבל סוכה מינכר דלשם מצוה קא עביד. ואם ישאל השואל בכתבת מגילה ובעשיית שופר ותפילין וציצית, אמאי לא מברכין זמן, דמינכר שפיר דלשם מצוה קעביד. ויש לומר דבר שעושין חדש משנה לשנה כגון סוכה ולולב יש לברך זמן, אבל מגילה ושופר שעושין אותה לכמה שנים לא

דהיינו בהבנת גדר ברכת 'שהחיינו' במצוות, יש לומר דכדלהלן:

א. גדר הברכה הוא כברכת המצוות, כי ברכת ה'שהחיינו' באה בגלל קיום המצוה, וכביכול היא חלק ממנה, ואף יש לה גדר של ברכת המצוה. ונפקא מינא כאמור, שאם גדר הברכה הוא כברכת המצוות, יש לברכה "עובר לעשייתן".

ב. גדר הברכה הוא כברכת שמחה והודאה, משום שעיקר הברכה הוא להביא את השמחה "שהחיינו וקיימנו והגיענו" לזמן קיום המצוה, וכדברי הב"ח שמהות ברכת 'שהחיינו' הוא על שמחת לבו של אדם.

ועל פי זה נראה לומר, שיש הבדל בין גדר ברכת 'שהחיינו' על קיום מצוות חג הסוכות, לגדר ברכת 'שהחיינו' על קיום מצוות חג הפסח. ונראה כי גדר ברכת 'שהחיינו' על קיום מצוות חג הסוכות, הוא כברכת שמחה והודאה. לעומת גדר ברכת 'שהחיינו' על קיום מצוות חג הפסח, שהוא כברכת המצוות.

וההסבר לכך, בפסוקים שהוזכרה ה"שמחה" בענין המועדים, מצינו הדגשה מיוחדת בחג הסוכות, שהוא "זמן שמחתנו", והפסוק "ושמחת בחגך" (דברים טז, יד) נאמר בפרשת חג הסוכות. ומשום כך תקנת חז"ל לברך 'שהחיינו' על קיום המצוות באופן זה שגדר הברכה הוא כברכת שמחה והודאה, וזה נאמר בדווקא על קיום מצוות חג הסוכות. אבל בקיום המצוות בפסח, גדר הברכה הוא כברכת המצוות, ולא כגדר ברכת שמחה והודאה ו

כן ניתן לומר בדרךהדרש שבסוכות אומרים זמן שמחתנו, שהשמחה היא מושלמת, שכל בני הבית שמחים עימו, וגם הקטנים מחכים אימתי יבנו את הסוכה. ואלא בחג

וכך נפסק בשו"ע (או"ח סימן תרמא סעי' א) "העושה סוכה, בין לעצמו בין לאחר אינו מברך על עשייתה, אבל שהחיינו היה ראוי לברך כשעושה אותה לעצמו, אלא שאנו סומכים על זמן שאנו אומרים על הכוס של קידוש".

ועל פי זה כתב בספר מערכת השיר והשבח (סימן צב) שני טעמים נוספים, מדוע למעשה אין מברכים 'שהחיינו' על אפיית מצה:

א. מכיון שבזמנינו כבר לא נוהגים לאפות את המצה לעצמו בלבד, אלא אופים הרבה מצות לאנשים רבים, לא יתכן שרק האופה את המצות יברך ושאר כל האנשים לא יברכו, ולכן אין מברכים בשעת האפיה. ואין זה דומה לסוכה ולולב, שכל אחד עושה אותם לעצמו, ושפיר יכול כל אחד ואחד לברך.

ב. במסקנת הסוגיא בסוכה נתבאר כי בזמנינו סומכים על ברכת ה'שהחיינו' הנאמר בקידוש היום בליל סוכות, אשר בה יוצאים ידי חובת החיוב לברך גם על עשיית הסוכה והלולב. והוא הדין יש לומר במצה, שבאמירת ברכת 'שהחיינו' על כוס הקידוש בליל הסדר, יוצא ידי חיובו לברך 'שהחיינו' על אפיית המצה.

כן נראה לחדש דרך נוספת בהסבר הטעם שאין מברכים 'שהחיינו' על אפיית מצה, עלפי החקירה כברכת שהחיינו במצוות, האם היא ברכת שמחה והודאה בעלמא, או דילמא דהוי ברכת המצוה. ונפקא מינא, אם צריכים לברך אותה עובר לעשייתן, כברכת המצוה".

הדרכי משה כתב שאף שמתשובת הרשב"א (א רמה) משמע שברכות אלו אינן חובה, מכל מקום יש לברך עליהן, ומכל מקום המיקל שלא לברך במקום מחלוקת לא הפסיד.

וברמ"א לא השיג על פסיקת השלחן ערוך לברך שהחיינו כדברי הפוסקים.

המגן אברהם (רכג ה) כתב שלא ראה שנזהרים בברכה זו, ולימד עליהם זכות שנוהגים כרב שרירא שלא לברך כיון שאינו בא מזמן לזמן, אבל סיים שאין להקל.

ובפרי מגדים (אשל אברהם ה) כתב לברך בלא שם ומלכות.

כן לא מברכים כיום ברכת שהחיינו על אפית המצות כדלעיל.

לעניינינו קשה לפסוק באופן חד משמעי היות ובמקום גדולים אל תעמוד ובפרט שאין לפנינו כל הנתונים כגון א. האם הוקם ע"י הישיבה באופן חד פעמי, לשם אפית המצות לנדיבי העם, ותו לא, או נשאר כמאפיה קבועה. ב. אם התנור וכלי העבודה נשארים כרכוש הישיבה או/מוסד ציבורי או שניתנו במתנה. ג. אם הם חדשים או ישנים וכו'.

וסמיכנא על שר התורה מרן הגר"ח קיינבסקי שידע את הדרך אשר ילכון ואינו צריך לקאמינא, והדברים נכתבו אלא לברר מקחו של צדיק, וכמובן שאין לסמוך על ביורר הדברים האלו, להלכה למעשה.

המצפה לישועת הכלל והפרט
יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק זצללה"ה
אבד"ק קראלי

הפסח אומרים רק זמן חירותינו דשהשמחה לא מושלמת, א. ע"פ הנאמר כי בנפול אויברך אל תשמח, ב. שרק חמישית מכלל ישראל יצאו ממצרים, ג. שההכנות אליה קשות מאוד לבני הבית, ד. דהמצה מאכל עוני ה. יש כאן צערא דינוקא. על כן גם לא אומרים בחול המועד את הלל הגדול.

על פי זה ניתן להבין מדוע מברכים 'שהחיינו' על עשיית סוכה ולולב. בחג הסוכות "זמן שמחתינו", מהות הברכה היא כברכת שמחה והוודאה המבטאת הוודאה והשמחה בחג זה, ולכן קבעו חז"ל שיש לברך גם על השמחה שבעשיית המצוה. מה שאין כן, בעת קיום המצוות של חג הפסח, הואיל ולא נאמרה בתורה הדגשת שמחה מיוחדת בחג זה, גם תקנת חז"ל לברך 'שהחיינו' על קיום מצוות חג הפסח היתה בגדר של ברכת המצוות, ולא בגדר של ברכת שמחה. ולכן ברכת ה'שהחיינו' היתה רק בשעת קיום המצוה ולא בשעת עשייתה, ושפיר אין מברכים 'שהחיינו' על אפית המצוה.

מסקנת ההלכה והמנהג למעשה

בטור ובשלחן ערוך (אורח חיים רכג ג) הביאו להלכה דברי הירושלמי הנ"ל, שאם הם כלים חדשים אצלו מברך, והביאו אף דברי הראב"ד שאם מכרן וחרז וקנאן אינו מברך.

בשו"ת הרדב"ז (ג תיב) כתב שכל שהוא חשוב ואדם שמח בו, מברך. ואם הוא עני וקנה חלוק שהוא חשוב אצלו ושמח בו, מברך, שהכל לפי שמחת הלב.

בענין: סופגניה שיש בו חשש בישולי עכו"ם

בעשרות בתי חולים באנגליה, והדבר נתפרסם וגרם לקידוש השם בפרט בקרב הגויים.

ימים מספר לאחר מכן פנה אליו שר בממשל הבריטי שהתפעל מההקרבה של היהודי, בכדי לעמוד על המשמר הכשרות, מחד והחלוקה הנדיבה מאידך, הזמנה לעשר אלף סופגניות.

אלא כעת נשאלת השאלה האם פעל נכון, בכך שהוא חילק מאכל יהודי לגויים, ואולי ביניהם היו גם יהודים, האם אין חשש שיכשלו.

טרם נשיב, נסביר תחילה שבישולי עכו"ם הוא מונח הלכתי, המכונה גם "בישול גויים", "בישול נכרי". מדובר בגזירת חכמים שנגזרה כחלק מהלכות הרחקה מגויים, לפיה אסור לאכול מאכלים שהוכנו על ידי גויים בדרך בישול, טיגון או צלייה. גם כשהגוי בישל מאכלים כשרים בכלים כשרים. לעומת זאת מותר לאכול מאכל כשר שהכנתו הייתה במליחה, עישון או כבישה על ידי גוי. פת שנאפתה על ידי גוי אינה כלולה בגזירה זו, אלא באיסור פת נכרי, שלה דינים שונים.

הטעם באיסור זה כדי למנוע קרבה יתרה לגוי העלולה להביא לנישואי תערובת. יש שכתבו כי האיסור נגזר כדי שיהודי לא יהיה רגיל לאכול אצל הגוי,

בס"ד, א ויגש ה' טבת תשפ"א [למחרת יומא דהילולא דאממו"ר זצוק"ל]

לכבוד

ידי"נ מזכה הרבים הנודע לשו"ת הרה"ג רבי **גמליאל הכהן רבינוביץ** שליט"א

תלמיד חביב של אממו"ר הגה"ק מקראלי זצוק"ל

מח"ס "גם אני אודך" ופרדס יוסף החדש

בנוגע למה ששאלת בקשר למה שסיפרנו על בעלי מאפייה בסטאמפורד היל, שגילו כי נגלה גדולה של סופגניות טוגנה בניגוד להלכה, לאחר שעובד גוי הדליק את השמן, ובכך נכנסו הסופגניות לכאורה לקטגוריית "בישולי עכו"ם".

והתקלה התבררה לבעלי המאפייה לאחר שכבר חולקו אלפי הסופגניות לחנויות. על מנת שלא להכשיל את הציבור בבישולי עכו"ם, לא חשב הבעלים פעמיים, ולא רצה להסתמך על היתרים, ויצא לאסוף את כל הסופגניות מהחנויות, עבר חנות אחר חנות, אסף את הסופגניות ורצה להשליכם לאשפה. אלא שבעצת אחד מבעלי ארגוני החסד, לא זרקם לאשפה וחילקם לאלפי גוים

י"ב, ל"ד) "משארותם" – שיירי מצה ומרור, והקשה הט"ז ב"דברי דוד", מה מצוה יש בשיירי מצה ומרור אחר שכבר נעשית המצוה בזמנה?

ומבאר ע"פ הבית יוסף (או"ח סוף סי' קסז), שמביא מהכל בו (סי' כד) בשם ה"ר אשר, שנהגו כל ישראל שלא להאכיל בהמה, חיה ועוף, ולא גוי מחתיכה שנוגעת בה חתיכת 'המוציא' [פי' מאותה פרוסה שחתך כבר מן הלחם השלם, חותך אח"כ מן אותה פרוסה חתיכה קטנה להמוציא, לא יאכיל אותה הפרוסה לבהמה וכו' – ט"ז סקי"ח], וכן כתב האבודרהם (עמ' שטז) בשם ספר המנהגות, ולא ראינו ולא שמענו מי שנזהר בכך ואין לדבר סמך כלל, ע"כ.

וכתב הט"ז (שם סקי"ח) "ואני ראיתי בספר טעמי מצוות להרקנטי (עא, א) ב"מצה דמצוה", שמזהיר בה שלא להאכילה למי שאינו בן ברית ונותן טעם הגון לזה, וכן ראיתי רבים שנזהרים מזה בפסח, וממילא יש ליזהר גם בחתיכות המוציא בזה דחד טעמא הוא.

וזה מה שכתב רש"י "שיירי מצה ומרור" – שיש חיבוב מצוות במה שנשתייר מן מצה ומרור, ע"כ.

ויתכן לפי זה שגם בסופגניות יש להיזהר שלא ליתנה לגוי, בפרט

וכך הוא עלול להגיע לידי אכילת דברים שאינם כשרים.

ובמקרה שטיגן הגוי סופגניות, בזה יש לצרף גם דעת ר"ת שהובא בב"י (סימן שכט) שעיסה שבלילתה עבה שטיגנוה חייבת בחלה, ולפ"ז אפשר לומר דכיון שלדעתם ז"ל ברכתם בורא המוציא וברכת המזון יש ליתן לסופגניות דין מאפה שהרי כלל גדול בידינו שדברי מאפה שעשויים מבלילה עבה שמברכים עליהם בורא מיני מזונות גם הם בכלל פת, אף שאין מברכים עליהם המוציא, הואיל ואילו קבע סעודתו עליהם היה מברך עליהם המוציא נחשבים ונכללים בענין פת של גוים, ואע"פ שמרן ז"ל פסק כדעת רבינו שמשון, מכל מקום כיון שלדעת הרב גנת ורדים הפרח שושן והפרישה גם לדעת ר"ש שמברכים עליהם מזונות, אם קבע סעודתו עליו מברך המוציא וברכת המזון וכ"ד המג"א והא"ר כמבואר בשו"ת יחו"ד ח"ה (סימן נג), א"כ הו"ל ס"ס להקל, שמא כדעת ר"ת שחייבת בחלה וממילא דינא כפת ואת"ל כדעת הר"ש ורוב הפוסקים שמא כדעת האומרים שאם קבע עליהם סעודה מברך המוציא וברכת המזון. וכן כתב בשו"ת יחווה דעת שיש ליתן לסופגניות דין מאפה.

כעת נדון מה הדין בשיירי מצוה האם יש קדושה בהם?

רש"י הק' מביא על הפסוק "וַיֵּשֶׂא הָעָם אֶת בָּצֵקוֹ טָרֵם וַיִּחְמֶץ מִשְׁאֲרֵתָם" (שמות

לאכול פת עם סוכר או מלח ופת זה מצוי רק במאפיה של נכרים יש להקל לאכלה אם ידוע שאין בפת זה חששות אחרות של איסור משום שאצלו זה נחשב כאין מצוי לו פת ישראל שיש להקל באופן זה לאכול פת של מאפיה.

וההיתר בזה דהואיל ופת זו נאפתה כדי למוכרה ולא לצורך ביתו של הגוי לכן אינו גורם כל כך להתקרבות, וכפי שנפסק בשו"ע (שם) ס"ב "יש מקומות שמקילין בדבר ולוקחים פת מנחתום עובדי כוכבים במקום שאין שם נחתום ישראל מפני שעת הדחק.

אבל בבישול עכו"ם מחמירים בחולה שאין בו סכנה, והדין הוא שאסור לאכול בימות החול מאכלים שיש בהם איסור בישולי נכרי. ואף באופן שאין ישראל שיבשל עבורו, אסור לו לאכול מאכלים אלו, ודינו ככל מאכל שאסור מדרבנן שאסור לחולה שאין בו סכנה.

בברכת התורה

ידידך הדושה"ט

יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק זצללה"ה

אבד"ק קראלי

שמעלתה גדולה מפת, בכך שהוא מאכל שאוכלים אותו רק לכבוד חנוכה, ואולי בגלל שלא ראוי לאכילת יהודי לאחר שיש בכך חשש בישלו עכו"ם, שאני וצ"ע.

ובפרט שחמירא סכנתא מאיסורא כפי שמובא בכף החיים שם (ס"ק ק"מ) כתב: "ואני שמעתי מעשה נורא על זה כי בימי הרב משה חיים ז"ל, זקנו של מהרי"ח ז"ל, בעל המחבר בן יהוידע רב פעלים וכו', שזימן ישראל בפסח את עכו"ם אחד שהיה שכנו, והאכילו מצה על שולחנו, ואח"כ סיפר זה לפני הרב משה חיים ז"ל, ואמר לו שיזהר ממנו בזאת השנה כי אפשר שיזיקנו נזק גדול. ויהי היום והישראל יושב, ובא העכו"ם ההוא וחרבו שלופה בידו, ונעשה לו נס וברח מפניו, רחמנא ליצלן". [ועי' בספר חסידים (אות תתפח) ובכף החיים שם ס"ק קמ"א, וש"ך יו"ד סי' ש"ו סק"ז לענין השלכה להדיא בשר קדוש לכלבים].

ומה ששאלת האם יכולים ליתנו לחולה יהודי?

בשו"ת שרגא המאיר ח"ו סימן קנ"ה כתב מי שזקוק מחמת בריאותו לפת מסויימת וכגון חולה סכרת שאסור לו

בענין: האם יש חיוב לאב לתבוע את צאצאיו לכבד רצון אביו להשתתף בשמחתו

הורים. מרן הבן איש חי (תורה לשמה סימן רסה) מרחיב שכיבוד סבא וסבתא הוא מדרבנן ואילו חיוב כיבוד הורים הוא מדאורייתא. ולכן יש להעדיף כיבוד הורים כשזה סותר ומתנגש עם כיבוד הסבא. כך גם הכריע התשובה מאהבה (א קעח).

ג. אולם בשו"ת חלקת יעקב (יו"ד קלה) הביא את דברי המהר"ם חגיז (שתי הלחם סי' מג) שכוונת מרן הרמ"א אינה כשיושבים זה מול זה, אלא כשהם אחד ליד השני, מכיוון שגם אבא שלי חייב בכבוד אביו, וממילא יש לשמוע בקול סבא וסבתא. על כך כתב היעבץ (ב קכט) שזו סברת כרסו ללא שום מקור.

ד. והכרעת מרן הגאון רבי עקיבא איגר (קמא סי' סח) בשם ספר לוית חן (ויגש) שכל עוד הסבא חי מחויב הנכד יותר בכבודו מהטעם שאמרנו, כי גם חייב בכבודו. אולם לאחר מותו אין חיוב יותר אלא בכבוד אביו. ולפי דבריו זה גם לא משנה אם הסבא לא נמצא מולי, שכן אני חייב בכבודו בחייו יותר מאשר בכבוד אבי.

ה. והנה נראה לפי זה שאינו נדרש כלל, שהבנים יצוו על נכדיהם לכבד את הסבא, אלא שהם מצווים בכך לכתחילה.

בס"ד, ב' ויחי יא טבת תשפ"ג

לכבוד

ה"ה יהושע זאב שאול גרינפלד הי"ו

אחדשה"ט

במענה לשאלתך, האם יש איזה חיוב על אחיו ואחיותיו שיחיו, לשאול לתבוע, לבקש, או לחייב, את בניהם הנשואות ולחתיניהם למלאות רצון וחשק אשר לאביו ראש משפחתם, להשתתף ב'מצוה טאנץ' שלו אצל נכדיו או לא.

א. הנה מרן הרמ"א (יו"ד סימן רמ כד) מביא את דעת המהרי"ק (שורש מד) שאין חיוב בכיבוד סבא וסבתא, כי כל מה שמצינו בחז"ל זה כיבוד הורים וכיבוד אשת האב ובעל האם ואח ואחות גדולים, שרבותינו למדו זאת ממקראות. אבל לא מצינו בשום מקום חיוב לכבד סבא וסבתא. כמובן שצריך לכבד אותם כאנשים מבוגרים ולתת להם את הכבוד הראוי להם, אבל אין בהם חיוב כעין החיוב של כיבוד הורים.

ב. מרן הרמ"א חולק על דעה זו ואומר שיש חיוב בכיבוד סבא וסבתא, רק שהחיוב הוא לא כמידת החיוב של כיבוד

(מגילה טו ע"ב. שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף ג)

ע"כ הורים המבקשים מבנם שיבוא לשמחה משפחתית, והבן יושב באמת ועוסק בתורה, אינו חייב לשמוע להם, אך יבהיר להוריו בנחת את החשיבות בעסק התורה, שאין לך מעלה גדולה ממנה, כי תלמוד תורה כנגד כולם. ובודאי שמי שרוצה לזכות לכתרה של תורה, ולהיות תלמיד חכם אמיתי, עליו לשקול בפלס אימתי להפסיק מלימודו וללכת לשמחות, ואימתי לא. והעיקר שיזהר שלא לגרום שום מחלוקת חס ושלום. (ילקוט יוסף, רג)

ח. והנה גם כאשר מותר לבן להתנהג בחומרות ודברי חסידות, עליו להזהר לעשותן בענוה ובהבלעה, שלא יראָה כמתנשא וכמתגאה על אביו חס ושלום. וכל שיכול האב להיפגע מהנהגותיו של בנו, אין לו לעשותן על יד אביו כלל.

אם האבא מבקש מבנו להימנע מהנהגותיו המיוחדות, מחמת שמרגיש שבנו מתנשא עליו, [אף שאין כוונת הבן כן, חס ושלום], אין לבן לזלזל ברגשותיו של אביו, ועל כן ינהג את חומרותיו בצנעה באופן שלא יתגלה לאביו. ויזהר מאוד שלא ידבר עם אביו בעזות, שבשביל חומרות ודברי חסידות, יכול להיכשל חס ושלום בקללה של התורה שאמרה: "ארור מקלה אביו ואמו", ויצא שכרו בהפסדו. (ילקוט יוסף ב קטו)

ו. ובנוגע האם הם מחוייבים לדרוש מבניהם הנשואים לכבד את הסבא בשו"ע יו"ד (סימן רמ סעיף יט) אסור להורים להכביד עולם על בניהם ולדקדק עימהם בכבודם, כדי שלא יקשה עליהם ויכשלו שלא לשמוע להם חס ושלום.

ואין לך סחורה טובה יותר, רווחית יותר, ומשתלמת יותר, מהסחורה שעושים עם בורא עולם על ידי קיום התורה והמצוות. ואכן, היו גדולי עולם שציוו את בניהם בדברים מסוימים באופן קבוע, כדי שירבו זכויותיהם במצות כיבוד אב ואם, ויזכו לכל ההבטחות שבתורה על קיום מצוה זו. וטוב שמכך ילמד כל אדם ויצווה כן לבניו, אך בדברים קלים ונוחים שלא יכבד עליהם, ויקיימו את המצוה בשמחה ובחשק רב.

למשל, ישנה אפשרות שההורים יבקשו מבנם לאכול כמה שקדים בכל יום, כדי שיתחזק כוחו יותר לעסק התורה. ואף להורים יש שכר גדול על זה, מאחר ומזכים את בנם לקיים את המצוה בתדירות גבוהה יותר, וכבר אמרו חז"ל (בבא בתרא ט ע"א): "גדול המעשה [המצוה את אחרים לעשות] יותר מן העושה". (עיין מבקשי תורה רפא)

ז. ולגבי מה ששאלת שטוענים הם שהשבר יגרום להם לביטול תורה והנה ידוע מאמר חז"ל "גדולה מצות תלמוד תורה, יותר ממצות כיבוד אב ואם".

נשארים, בגלל צדקות וחומרות או ח"ו זלזול בכבודו, ובבד בבד שלא יפגע בסדר לימודם והתעלותם בתורה וחסידות, ולכתחילה יזהרו שלא להיכנס לסיטואציה שכזו. וינהגו בחכמה, בודאי ישתדלו שלא יהיה סתירה בין האבא לבין הסבא, בפרט שאנו מכריעים כדברי מרן הרמ"א שמחויבים בכבוד האב יותר.

יהי רצון שנזכה לכבד את הורינו, כאשר ציונו בורא עולם, ויקויים בנו הפסוק כבד את־אביך ואת־אמך למען יארכון ימיך על האדמה אשר־ה' אלהיך נתן לך. אמן.

בברכת התורה

ידידך הדושה"ט

יוסף מוסר

באדמו"ר הגה"ק זצללה"ה

מקראלי

ט. בספר תולדות חייו של רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, כתב: הגאון החזון איש הזהיר פעמים רבות מאוד מפני חיכוכים בין האב לבן. והדגיש פעם בפני רבי שמואל שלא יפגין מעשי צדקות בבית ההורים. ויעץ לו שאם הוא הולך לטבול לפני התפילה, יאמר שהולך להתרענן קצת במים. [בזמנו שלא היו מצויים כל כך מקלחות בבתים]. וגם אם מחמיר שלא להשתמש בחשמל בשבת אלא על ידי גנרטור, שלא יתן שיבחינו בזה הוריו. ובשלחן שבת, כאשר תרצה לחטוף דקות של לימוד, תשתדל מאוד לעשות זאת בהבלעה ובעל פה, ולא מתוך ספר. (עח)

י. לכן להלכה למעשה יזהרו הנכדים מאד לכבד את הסבא ולהתחשב ברגשותיו ולהשתדל לכתחילה להשתתף לפחות בחלק מן השמחות אף במצוה טאנץ ואולי יעשו תורנות בין הנכדים בכדי שלא יראה ח"ו שאינם

חידוד א'

איך יתכן, אדם גנב מחבירו ואינו מתחייב כפל?

תשובה:

א. אם גנב מן הגנב – פטור מן הכפל (מסכת ב"ק דף ס"ב:), והטעם – דכתיב 'וגונב מבית האיש', ודרשינן 'ולא מבית הגנב'.

והגר"ח מבריסק מבאר ענין זה – דחוץ מהחילוק הידוע בין גנב לגזלן, דגנב גונב בסתר, וגזלן גונב בגלוי, יש חילוק נוסף: שגדר גזלן הוא – כל שמעכב ממון חבירו בידו אע"פ שלא הוציאו מרשות הבעלים, והגדר של גנב הוא – שמוציא החפץ מרשות בעלים, ולכן 'הגונב מן הגנב' נחשב 'גזלן' כיון שלא הוציא הממון מרשות בעלים.

ב. אם גנב תרומה מבעליה הישראלים שהפרישה – פטור מן הכפל, לפי שאין לו בה רק 'טובת הנאה' וטובת הנאה אינו ממון (כ"כ הרמב"ם הלכות גניבה פ"ב ה"ה).

חידוד ב'

איך יתכן, שמברכים "ברכת החודש" בימות החול?

תשובה:

כשהאדם שכח לומר את ברכת החודש במנין תפילת שבת שלפני ראש חודש יכול לברכו בביתו ביחיד, כי אין כאן שום ברכה לבטלה אלא תפלה. ומכל מקום אין חיוב לברך ברכת החודש ביחיד, והטעם היות וכל ענין ברכת החדש אינו אלא הכרזה לידע מתי הוא ר"ח (שבלי הלקט), והכרזה שייך בציבור, ולדברי הבני יששכר שבשבת מאירין כל הי"ב צירופי הוי' שבכל חדשי השנה, ולפיכך מברכים כל חדש בחדשו ביום השבת להאיר בו הצירוף המגיע לו.

והייטב פנים כתב שטוב לברך את החדש בשבת שלפניו מטעם שכל שיתין יומין מיניה מתברכין. ואם מזכר לאחר שעבר השבת שלא בירך ברכת החודש בשבת יכול לברך אותו ביום חול, וכן מצינו שסידר ר' עמרם גאון סדר ברכת החודש ביום ר"ח עצמו אחר קריאת התורה וקודם מוסף.

(מתוך חידודי מר"ש שהתפרסמו בגליון פלאי התורה)

איגרת התחזקות אחר האסון במירון

בס"ד, א' בהר בחוקתי לה לעומר תשפ"א לסדר אם בחקתי תלכו...

לכבוד

הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בקהילתינו הק' ומח"ס גם אני אודך
ותלמידו של אאמו"ר הגה"ק מקראלי זיע"א

במענה למה ששאלת במה אפשר להתחזק, לאחר האסון הכבד והטרגדיה הנוראה שאירעה בליל לג בעומר באתרא קדישא מירון.

הנה מי אנכי הקטן שיעמוד במקום של גדולי ישראל מכל החוגים והעדות, שיקראו להתחזק בכל מיני ענינים, ובפרט כאלו שאף בימים כסדרן צריכים חיזוק, אבל פטור בלי כלום אי אפשר.

בראשונה צריכים אנו להתחזק באמונה שהכל מאיתו השי"ת, והריבונו של עולם אינו עושה שום עוולה, כמובא ברמב"ם על הפסוק "צורי ולא עוולתה בו", שהריבונו של עולם, אף מחשב את הצער וסבלם של בני המשפחות.

מובא באדרא רבה שאם מידת הדין שורה בעיר, יברחו מהעיר, כשמידת דין שולטת, אינו מבחין בין צדיקים לרשעים.

לפי זה נראה, שהניספים הם קרבנות ציבור, ואין בהכרח שהגיע זמנם, אלא נתפסו במידת הדין, שבסיבתה אין לנו מושג, כי נסתרים דרכי ד'.

על כן לצד האבל והצער הנורא, צריך כל אחד ואחד מאיתנו להודות על החסד שעשה עימו השם, שניצל ממידת הדין, וגם אלו שנוהגים בדרך כלל לנסוע, והשנה גמלה בליבם שלא לנסוע, והרי ייתכן שבכך ניצלו חייהם, שלא לדבר על הטראומה שעברו כל אלו, שהיו בהר מירון באותה עת.

וכמובא בספה"ק שלחן הטהור מרבינו אהרן קדוש ד' זי"ע, שאם האדם מסתפק אם לעשות או לנסוע, יילך אחר המשקל הראשון, והוא כבת קול מן השמים, ואגב גם אנו לא נסענו השנה למירון מטעם זה. ושמענו זאת גם מאחרים.

מסופר, שפעם פרצה שריפה בעיירת סקוירא בארה"ב, וכילתה בתים רבים, ניסחו רבני הקהילה כרוז ובו קראו להתחזק בנושאים שונים כגון כבוד בית המדרש שלא לדבר בתפילה לשה"ר וכו', והביאו אותו לפני מייסד השיכון כ"ק אדמו"ר בעל התולדות יעקב יוסף מסקוירא זי"ע, והעביר עליו פס וכתב "לב יודע מרת נפשו"

דהיינו, כל אחד מאיתנו יודע יותר מכל אחד אחר, מה הוא בדיוק, במה הוא נגוע ומה הוא צריך לתקן ולהתחזק.

וכפי שראינו מבין הנפגעים שמשתייכים לכלל החוגים והעדות ולא דווקא למגזר מסויים, והדבר אומר דרשינו.

ושמעתי פעם ווארט נפלא על הפסוק עומדים צפופים ומשתחווים מרווחים, שאם כל אחד עומד על דעתו, הרי "צפופים", ואם משתחווים שכל אחד מכופף עצמו כלפי השני הרי מרווחים, יש מקום לכל אחד.

ע"כ בוא ונתעורר כמאמר הפסוק עורו ישנים והקיצו מתרדמתכם. וניזהר שלא להיתפס לעצת היצר ולחפש ולתלות אם האשם בדרכי הטבע ובכשלים שונים, ובכך נתקרר חס ושלום מהצורך להתחזק ולתקן את דרכינו ולשוב אל ד' אלוקינו.

וכפי שפירשנו בפרשת תצוה, שהסיבה שלא כתבו את שמו של משה רבינו ע"ה לומר לך, אל תתלה את הנאמר בפרשה, שהם לא קשורים אלינו, אלא זה נאמר אך ורק לגדולים וצדיקים, אלא תצווה דהיינו לשון צוותא, לאחד את בני ישראל, והוא דבר המוטל על כל אחד ואחד מישראל.

ובוודאי צריכים אנו ובפרט שאנו בימי הספירה, להתחזק בין אדם לחבירו ולכבד זה את זה, ונסיר את הקנאה מהצלחת חברינו, ונפרגן לכל אחד באשר הוא, בוודאי שנתרחק מכל מחלוקת שהוא.

המצפה לישועת הכלל והפרט

יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק מקראלי זצללה"ה

חיזוקים הנדרשים לעצירת גל הפיגועים בארצינו הק'

בסייעתא דשמיא, כז אדר ב' תשפ"ב

לכבוד

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מרבני אנ"ש ומו"צ ברחובות

בנוגע לשאלתך, בקשר לגל הפיגועים בארצינו הק' שהגיע גם לבני ברק ובמה יש להתחזק

בראשונה צריכים אנו להתחזק באמונה שהכל מאיתו השי"ת, והריבונו של עולם אינו עושה שום עוולה, כמובא ברמב"ם על הפסוק "צורי ולא עוולתה בו", שהריבונו של עולם, אף מחשב את הצער וסבלם של בני המשפחות.

מובא באדרא רבה שכשמידת דין שולטת אינו מבחין בין צדיקים לרשעים.

לפי זה נראה שהניספים הם קרבנות ציבור, ואין בהכרח שהגיע זמנם, אלא נתפסו במידת הדין, שבסיבתה אין לנו מושג.

על כן לצד האבל והצער הנורא, צריכים ראשית כל אחד ואחד מאיתנו להודות על החסד שעשה עימו השם, שניצל ממידת הדין.

לצד זאת "לב יודע מרת נפשו" ע"כ כל אחד ואחד שיתחזק ויתקן את הדרוש לו.

מה שכן חשוב לפרסם את ששמעתי מכ"ק אדמו"ר מביאלא רמת אהרן שסיפר לו הרה"ג יואל אנגלנדר שליט"א מו"ץ בק"ק גור בחיפה שלפני כמה שנים הגיע לידו ספר עיוני הלכות ח"ב וראה בעמוד שע"ב את ההערה:

וז"ל שקבלה בידו מחכמי הספרדים בעיה"ק ירושלים תובב"א, שבאם בנט"י שהצריכו חז"ל לעשותם בלא ברכה – כגון היוצא מבית הכסא (סוכה מו ע"א ב"ק יז ע"א) ומבית המרחץ (מרדכי רמז קצ"ד) והנוטל ציפרניו (פסחים קיב ע"א) וכו' – והידים נמי לנוטלם מיד בלא שום דיבור בנתיים כמו בנטילת ידים דשחרית, וכן בנתינת המים שלש פעמים לסירוגין, אזי בזה איכה שמירה מעולה מרציחת הישמעאלים יש"ו – וזה בדוק ומנוסה וה' ישמרינו מכל מיני פורעניות אמן סלה, עכ"ד.

ומאז החל להקפיד מאד הוא וכל משפחתו בדבר זה ותולה את הצלת בנו ר' מנחם (כשהמחבל לא הצליח לירות עליו עקב מעצור בנשקו) בכך שמקפיד ע"ז.

וכד דכירנא שאאמו"ר זי"ע אכן היה מקפיד בכל אופן שלא לדבר עד אחר נטילת ידיים כמו בנטילת ידיים דשחרית.

וכן ראיתי מובא בספה"ק שולחן הטהור לרבינו הק' זי"ע (יו"ד ו' ניסן), דיש להקפיד על זה. ע"כ באו ונתחזק בנ"ל, ונזכה בעזהי"ת לשמירה עילאה.

ואי"ה נזכה האי שתא לאכול מן הזבחים ומן הפסחים ולבנין בית מקדשינו ותפארתינו אכי"ר. בעה"ח

יוסף מוזס

באדמו"ר הגה"ק זצללה"ה מקראלי